

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kiintymyssuhteen muodostuminen adoptiovanhemman ja -lapsen välillä

Paajanen, Nanna-Maria

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

KIINTYMYSSUHTEEN MUODOSTUMINEN ADOPTIOVANHEMMAN JA -LAPSEN VÄLILLÄ

Paajanen Nanna-Maria
Sosionomi amk
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2016

Paajanen Nanna-Maria

Kiintymyssuhteen muodostuminen adoptiovanhemman ja -lapsen välillä

Vuosi 2016

Sivumäärä 53

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten kiintymyssuhde muodostuu adoptio-lapsen ja vanhemman välillä ja mitkä asiat vaikuttavat kiintymyssuhteen muodostumiseen vanhempien näkökulmasta. Tarkoituksena on saada tietoa, mitkä asiat edistävät kiintymyssuhteen muodostumista ja mitkä puolestaan vaikeuttavat, miten vanhemmat ovat rakentaneet kiintymyssuhdetta ja miten kiintymyssuhde näkyy ja ilmenee. Tutkimuksessa keskitytään tuomaan esille kiintymyssuhteen muodostumista nimenomaan vanhempien omakohtaisten kokemusten kautta, sekä yhdistämään saatu tutkimusaineisto olemassa oleviin tutkimuksiin ja teorianäyttöön. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Tmi Adoptioplussan kanssa.

Opinnäytetyön teoriaosassa perehdytään kiintymyssuhdeteoriaan ja tarkastellaan kiintymyssuhteen muodostumista adoptio-perheessä. Tutkimuksen ja teorian avulla on tarkoitus syventyä kiintymyssuhteen muodostumiseen ja löytää niitä asioita, jotka vaikuttavat vanhempien kokemusten mukaan hyvän kiintymyssuhteen muodostumiseen.

Opinnäytetyötä varten teemahaastateltiin viittä eri adoptiovanhempaa. Haastateltavat valikoituivat Tmi Adoptioplussan kontaktien kautta sekä opinnäytetyöntekijän omien verkostojen avulla. Haastateltavien ryhmä muodostui vain äideistä. Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen avulla pystyttiin välittämään vanhempien kokemuksia ja tärkeää tunnetta, joka tutkimuksesta nousi esiin. Aineiston analyysissä käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tutkimustulosten mukaan kiintymyssuhteen muodostumista edistävät asiat olivat rakkaudelliset teot ja sanat, lapsen tausta, temperamentti ja aikaisemmat kokemukset, tukiverkosto ja vertaistuki, sekä aika ja harjoitus. Tulosten perusteella voidaan todeta, että kiintymyssuhteen muodostumiselle ei ole yhtä ainoa tapaa. Tutkimusaineistoon perustuen pystytään kuitenkin toteamaan, että suurimmaksi osaksi vanhemmilla nousi esiin hyvin samanlaisia kokemuksia ja ajatuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta. Joissakin tilanteissa, esim. omakohtaiset kokemukset ja mielipiteet myös erosivat toisistaan.

Asiasanat: Varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde, kiintymyssuhdeteoria, adoptio

Paajanen Nanna-Maria

The formation of the attachment relationship between an adoptive parent and their child

Year	2016	Pages	53
------	------	-------	----

The objective of this thesis was to examine how the attachment relationship in an adoption situation is formed between a parent and their child from a parent's point of view. The aim was to gain information of what improves and what complicates the formation of the attachment relationship, how parents aspired to build the attachment relationship and also how it transpires. The purpose of this study was to adduce the formation of the attachment relationship specifically from a parent's subjective point of view and also to connect the gained research material with existing research and theory. This thesis was produced in cooperation with Tmi Adoptioplus.

The theoretical segment of this thesis includes familiarization with the attachment theory and an examination the formation of the attachment relationship in an adoptive family. With the help of the existing theory, the aim was to find the core of the formation of the attachment relationship and to discover the facts that, according to the parent's experiences, significantly affect the formation of the attachment relationship.

For this thesis, five adoptive parents were interviewed using theme interviews. The interviewees were selected through Tmi Adoptioplus and also through the author's own connections. In the end, the group of interviewees consisted of only mothers. This thesis was executed by using a qualitative research method. By using this method, not only was new qualitative information found, but also the experiences and emotions of parents could be conveyed to the reader. The research material was analyzed by using an inductive content analysis.

According to the research results, the attachment relationship between an adoptive parent and their child was enhanced by loving acts and words, the background, temperament and previous experiences of the child, as well as the support network, peer support, time and practise. Based on the results of this thesis, it can be stated that there are several ways for an attachment relationship to be formed. However, when considering the research material it can be pointed out that for the most part, parents shared mutual experiences and thoughts on how the attachment relationship was formed. In some cases, the subjective experiences and opinions of the parents differed from each other.

Keywords: Early interaction, attachment relationship, attachment theory, adoption

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Vanhemman ja lapsen välinen varhainen vuorovaikutus.....	8
3	Kiintymyssuhde.....	10
3.1	Kiintymyssuhdeteoria.....	11
3.2	Adoptio.....	12
3.3	Kiintymyssuhde ja adoptio.....	13
4	Opinnäytetyön toteutus.....	15
4.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	15
4.2	Tutkimusaineiston kuvaus.....	16
4.3	Aineiston analyysi.....	17
4.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	18
5	Tulokset.....	20
5.1	Kiintymyssuhteen muodostumista edistävät asiat.....	20
5.1.1	Rakkaudelliset teot ja sanat.....	21
5.1.2	Lapsen tausta, temperamentti ja aikaisemmat kokemukset.....	24
5.1.3	Tukiverkosto ja vertaistuki.....	25
5.1.4	Aika ja harjoitus.....	26
5.2	Kiintymyssuhteen muodostumista vaikeuttavat asiat.....	27
5.2.1	Lapsen persoona, temperamentti ja käytös.....	28
5.2.2	Vanhemmuuden haasteet.....	28
5.2.3	Lapsen tausta, ikä ja aiemmat kokemukset.....	30
5.2.4	Lapsen vieminen hoitoon tai yökylään liian aikaisin.....	30
5.3	Kiintymyssuhteen rakentaminen.....	31
5.3.1	Yhdessä tekeminen ja leikkiminen.....	31
5.3.2	Läheisyys, kosketus ja aito läsnäolo.....	32
5.4	Kiintymyssuhteen ilmeneminen lapsessa.....	35
5.4.1	Vanhemman korvaamaton läsnäolo ja luottamuksen osoitus.....	35
5.4.2	Vapautuneisuus, tunteiden ilmaisu ja katsekontakti.....	36
5.5	Kiintymyssuhteen ilmeneminen vanhemmassa.....	38
5.5.1	Välittömät rakkaudelliset ja äidilliset tunteet.....	38
5.5.2	Yhteenkuuluvuuden tunne.....	39
6	Johtopäätökset.....	41
	Liitteet.....	51
	Liite 1: Tutkimuslupa.....	51
	Liite 2: Suostumuslomake.....	52
	Liite 3: Haastattelurunko.....	53

1 Johdanto

Kuinka voisit tietää?

Kun nukut niin kaukana

ja niin hiljaisena kuin vain pystyt olemaan.

Kuinka voit tietää tämän päivän ilosta,

jonka tämä valokuva minulle toi?

Vain muutamia viikkoja ja sinä olet oma lapseni

ja Minusta tulee pian Me.

Kuinka voit tuntea tämän minun rakkauteni?

Se on jotain, mitä et vielä näe.

Näe siis kauniita unia, minun kallisarvoinen lapseni.

Nuku hyvin ja suloisesti.

Toiset sanovat, että olet onnekas.

Tietäisitpä, että onnekas olen minä.

– Tuntematon

Kiintymyssuhteen muodostumisessa vanhemman ja lapsen välillä on kyse tärkeästä, pysyvästä ihmissuhteesta, jota lapsi tarvitsee kehittyäkseen ja kasvaakseen tasapainoiseksi ja onnelliseksi yksilöksi. Vanhempien tehtävänä on tunnistaa, ymmärtää ja kunnioittaa lapsen tarpeita ja tunteita. Kiintymyssuhteen merkityksen ymmärtäminen auttaa vanhempia tiedostamaan sen vaikuttavuuden lapsen elämässä ja kehityksessä. Adoptioperheessä kiintymyksen muodostumisella on erilaiset lähtökohdat, sillä lapsella on kokemuksia tärkeiden ihmissuhteiden katkeamisesta. Kiintymyssuhteen muodostuminen on tärkeää, jotta aikaisemmat kokemukset voisivat korjaantua ja lapsi saisi hyvän kasvupohjan elämälleen.

Tässä opinnäytetyössä tutkin teemahaastattelujen avulla kiintymyssuhteen muodostumista adoptiovanhemman ja - lapsen välillä. Tarkoituksena on saada tietoa siitä, mitkä asiat edistävät ja vaikeuttavat kiintymyssuhteen muodostumista. Opinnäytetyössä syvennyttään myös siihen, miten vanhemmat ovat rakentaneet kiintymyssuhdetta ja miten kiintymyssuhde ilmenee sekä lapsessa että vanhemmassa. Opinnäytetyön tutkimusta varten haastateltiin viittä adoptiovanhempaa, jotka kaikki olivat äitejä. Lähtökohtana ovat nimenomaan vanhempien oma-kohtaiset kokemukset ja työn tarkoituksena onkin tuoda adoptiovanhempien ääni kuuluviin, sekä saada tietoa kiintymyssuhteen muodostumisesta mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Valitsin aiheen, koska koen että tulevana sosionomina ja lastentarhanopettajana työni ydin liikkuu juuri perheiden parissa työskennellessä, vanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen ympärillä. Kiintymyssuhteen yksi keskeisimmistä asioista on vanhemman ja lapsen väli-

nen vuorovaikutus. Vuorovaikutussuhteella on merkittäviä vaikutuksia lapsen kognitiiviseen, emotionaaliseen, sosiaaliseen ja käyttäytymiseen liittyvään kehitykseen. (Hughes 2011,15.) Kiintymyssuhdeteorian tunteminen auttaa vanhempia ja perheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia ymmärtämään lapsen kykyä solmia uusia, turvallisia vuorovaikutussuhteita (Sinkkonen & Kalland 2011,221). Halusin myös perehtyä aiheeseen laajasti, jotta siitä voisi muodostua minun osaamisalueeni ja voisin tulevaisuudessa hyödyntää tutkimaani työelämässä. Lapsi- ja perhetyön tulevana ammattilaisena halusin saada syvempää tuntemusta lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta ja kiintymyssuhteesta ja niiden vaikutuksesta, jotta osaisin paremmin tukea vanhemmuutta ja ratkaista lasten kasvatukseen liittyviä ongelmia. Haluan myös tutkia kiintymyssuhdetheoriaa, sen syntymistä, kehittymistä ja mahdollisia vaikutuksia lapsen ja vanhemman elämässä, jotta asiantuntijuuteni lapsia ja perheitä koskeissa asioissa voisi kasvaa. Uskon, että aiheen avulla pääsen syventymään kiintymyssuhteen muodostumisen ja tärkeyden ytimeen.

Opinnäytetyön teoriaosassa perehdytään kiintymyssuhdetheoriaan ja tarkastellaan kiintymyssuhteen muodostumista adoptioperheessä. Opinnäytetyössä puhutaan vanhemmasta tai äidistä, koska he ovat usein lapsen ensisijaisia hoitajia. Lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta on tutkittu jo vuosikymmeniä ja siitä on tänä päivänä paljon tietoa. Tunnetut alan suomalaiset asiantuntijat kuten lastenpsykiatri Jari Sinkkonen, lastenpsykoterapeutti Mirjam Kalland, psykologi Airi Hautamäki ja lukuisat muut asiantuntijat, sekä kansainväliset psykologit ja psykoanalytikot kuten Daniel A. Hughes, John Bolby ja tutkijat kuten Patricia M. Crittenden ja Mary Ainsworth ovat tutkineet ja tuoneet esiin turvallisen kiintymyssuhteen merkitystä lapsen ja vanhemman elämässä. Kiintymyssuhteen muodostumisesta ja kehittymisestä adoptioperheessä ovat tutkineet muun muassa edellä mainittu lastenpsykiatri Jari Sinkkonen, joka tutkimuksessaan ”Kiintymyssuhde ja sen haasteet adoptioperheissä”, tuo esille kiintymyssuhteen eri malleja ja miten luoda turvallinen kiintymyssuhde adoptiolapseen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 221.) Myös muut asiantuntijat kuten Deborah D. Gray on tutkinut kiintymyssuhdetta adoptiotilanteessa. Anne Mäki-Mattilan ja Johanna Tuomiston opinnäytetyössä ”Adoptioäitien äidiksi kasvaminen” tutkittiin, mitkä asiat vaikuttivat kiintymyssuhteen syntymiseen ja mitkä asiat ovat olleet oleellisia matkalla adoptioäitiyteen. (Mäki-Mattila & Tuomisto 2007.)

Opinnäytetyön keskeisiksi käsitteiksi muodostuivat vanhemman ja lapsen välinen varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde, kiintymyssuhdetheoria, adoptio sekä kiintymyssuhde adoptiossa. Kiintymyssuhde on lapsen ja vanhemman välinen jatkuva, lämmin ja läheinen tunnesuhde, jolla on todettu olevan suuria vaikutuksia ihmisen mielenterveyteen. Lapsella on tavallisesti ensisijainen kiintymyssuhdehahmo, joka on usein äiti, mutta voi olla myös isä. Tärkeintä on kuitenkin hoivaavan vanhemman saatavilla olo ja ennustettavuus. Näiden kautta lapselle syntyy perusturva ja luottamus, jotka ovat varhaislapsuuden tärkeimmät kasvualustat. Kiintymys-

suhteella voi olla vaarana myös häiriintyä tai jäädä muodostumatta turvallisesti. (Korpiola 2014, 142.)

Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Tmi Adoptioplussan kanssa. Adoptioplus tarjoaa perheille tukipalveluja, adoptiovalmennusta verkkomuotoisena, koulutusta ja konsultointia maan laajuisesti. (Adoptioplus 2016.) Opinnäytetyöllä pyritään saamaan tietoa kiintymyssuhteesta adoptiotilanteesta, näin ollen Adoptioplus voisi hyödyntää saatua tutkimustietoa työhönsä ja työn kehittämiseen.

2 Vanhemman ja lapsen välinen varhainen vuorovaikutus

Varhainen vuorovaikutus tarkoittaa lapsen ensivuosisien kokemuksia vanhemman kanssa olemisesta, tekemisestä ja kokemisesta. Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus alkaa jo raskausaikana. Varsinkin äidin ja vauvan välinen suhde alkaa rakentua jo aikaisessa vaiheessa, kun äiti alkaa tunkea vauvan liikkeitä ja luoda mielikuvia vauvasta. Isätkin voivat rakentaa suhdettaan vauvaan jo raskausaikana, synnyttämällä mielikuvia ja tuntemalla vauvan potkuja mahassa. (Niemelä, Siltala, & Tamminen 2003, 19.) Vauvakin oppii jo sikiössä tuntemaan äidin äänen, sydämenlyönnit ja tavan liikkua. Syntymän jälkeen tutut äänet ja liikkeet rauhoittavat vauvaa, luovat turvallisuuden tunnetta ja auttavat vauvaa luomaan hyvän kasvualustan. (Silven 2010, 25.)

Vauvan syntyessä hänellä on suuri tarve kokea läheisyyttä vanhempia ja luoda heihin kontaktia. Tavallinen vauva-arki onkin hyvin arvokasta aikaa, sillä vanhemmat ja vauva rakentavat vuorovaikutussuhdettaan juuri arjen keskellä, sanattoman yhdessäolon kautta. Vauva ei vielä ymmärrä sanoja, joten hän hakee vanhemmiltaan hellää kosketusta, kiinnostunutta katsetta, innostuneita ilmeitä ja rahoittavaa ääntä. Kun vanhempi on läsnä, reagoi vauvan tunteisiin, hellittelee, katselee ja leikittelee, rakentuu vauvalle peruskokemus hyvästä ja turvallisesta yhdessäolosta. Vauvaa tarvitsee kokemuksia hyvistä vuorovaikutushetkistä, vanhemman jatkuvasta läsnäolosta ja rakkaudesta, sillä niillä on suuria vaikutuksia vauvan kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Vaikka vuorovaikutus on alussa hyvin pientä ja vauva viestii tunteitaan vain eleiden, ilmeiden seuraamisen tai ääntelyn kautta, ovat ne hetket elintärkeitä vauvalle. (Salo & Tuomi 2008, 9-10.)

Vanhemman ja vauvan välinen vuorovaikutus jatkaa kehittymistään ja muotoutuu sen mukaan miten vastavuoroinen vuorovaikutussuhde on. Pienikin vauva kykenee jo tuntemaan, aistimaan, oppimaan, sekä ilmaisemaan mielihyvää tai mielihäpeää. Vauvan kyky ilmaista itseään kehittyy sen mukaan miten vanhempi reagoi ja toimii vauvan viestissä omista tarpeistaan ja tunteistaan. Jos vanhemmat vastaavat vauvan tarpeisiin herkästi ja lempeästi, saa vauva kokea itsensä rakastetuksi ja ymmärretyksi, sekä sen lisäksi vauvan sosiaaliset taidot alkavat

kehittyä. Vauvan kasvaessa myös tavat kommunikoida kehittyvät ja muuttuvat. (Silven 2010, 54-56.)

Vauvan kasvaessa vuorovaikutussuhteeseen tulee uusia ulottuvuuksia. Pieni vauva kommunikoi vanhempiensa kanssa esimerkiksi jokeltelemalla, mutta pikku hiljaa jokeltelu muuttuu sanoiksi ja sanat lauseiksi. Puheen kehittymisellä on suuri merkitys lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. Lapsi kykenee viestimään tunteitaan ja tarpeitaan paremmin ja vanhemman on helpompi ymmärtää lasta. Puhe luo syvyyttä vuorovaikutussuhteelle, kun lapsi ja vanhempi voivat jutella yhdessä, jakaa ajatuksiaan ja mielipiteitään. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 182.)

Lapsen kasvaessa perushoidon, hoivaamisen, sylissä pitämisen ja hellittelyn lisäksi vuorovaikutussuhdetta rikastuttavat myös yhdessä leikkiminen ja tekeminen. (Silven 2010, 44.) Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutussuhde kokee myös muutoksia, kun lapsella alkaa näkyä omaa tahtoa ja uhma-ikä lähenee. Itsenäistyminen ja oman tahdon näyttäminen ovat normaaleja kehitysvaiheita lapsen elämässä, mutta muuttavat lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Rajojen asettaminen ja niiden pitäminen voi pahoittaa lapsen mielen ja olla vanhemmalle näin ollen haastavaa. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 182.)

Varhaisessa vuorovaikutuksessa tuodaan esille myös vanhemman mentalisaatiokyky. Mentalisaatio tarkoittaa ihmisen kykyä huomata ja tulkita toisen ihmisen mielentiloja. Mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman kykyä pohtia lapsen kokemuksia ja tunnetiloja normaaleissa arkipäivän tilanteissa. Siinä on kyse vanhemman halukkuudesta katsoa lapsen käyttäytymisen taakse ja pyrkiä ymmärtämään, mitä lapsi kokee, kun hän toimii juuri tietyllä tavalla. Mentalisaatiossa keskitytään käyttäytymisen sijasta kokemukseen. Mentalisaatiokyvyn puute voi aiheuttaa tilanteita, joissa lapsen käyttäytymistä tulkitaan väärin. Väärät tulkinnat voivat johtaa vuorovaikutusongelmiin, molemminpuolisiin pettymyksiin ja jopa lapsen laiminlyöntiin tai pahoinpitelyyn. (Sinkkonen & Kalland 2011, 71.)

Puutteellinen varhainen vuorovaikutus ja lapsen kokemat traumat vaikuttavat lapsen ylempien aivoalueiden eri osiin. Tämä näkyy esimerkiksi kyvyttömyytenä säädellä tunteita, impulsiivisena aggressiivisuutena, kauhun tai emotionaalisen kivun tuntemisena, tai voi olla jopa epävakaa persoonallisuushäiriön kehittymisen taustalla. Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus on erittäin tärkeä osa lapsen mielen kehitystä ja sen puute voi vaurioittaa lapsen psyykkistä hyvinvointia. Lapsen aivot muokkautuvat kuitenkin jatkuvasti oppimisen ja uusien kokemusten kautta, joka tarkoittaa sitä, että haitallisista kokemuksista syntyneitä yhteyksiä on mahdollista hoitaa ja korjata myöhemmin. Vanhemman ja lapsen välinen tunneside vaikuttaa laaja-alaisesti aivojen toiminnalliseen kehitykseen heti syntymästä asti, siksi onkin erittäin

tärkeää, että vanhemmat pitävät tunnesidettä tärkeänä myös lapsen aivojen ja mielen kehityksen takia. (Sinkkonen & Kalland 2011, 26-27).

3 Kiintymyssuhde

Kiintymyssuhde on erittäin tärkeä osa lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Kiintymyssuhteen käsite pitää sisällään paljon ja siihen liittyy vahvasti käsitys pysyvästä ja emotionaalisesti tärkeästä suhteesta. (Hughes 2011, 22.) Turvallisen kiintymyssuhteen vahingoittuessa lapsen kehityksessä ilmenee ongelmia. Jotta lapsen koko älyllinen potentiaali voisi kehittyä, tarvitsee lapsi siihen terveen ja turvallisen kiintymisen vanhempaansa. Kiintymyssuhdetta voidaan kutsua myös vanhemman ja lapsen yhteiseksi kieleksi. Kun vauva ilmoittaa itkullansa sen hetkisen tarpeensa, herkästi reagoiva vanhempi pyrkii selvittämään vauvan tarpeen. Lapsi oppii, että tietyllä tavalla itkeminen johtaa vanhemman toimintaan, joka helpottaa hänen oloaan. Vanhempi taas oppii tunnistamaan lapsen itkun ja vastaamaan lapsen tarpeisiin. Näin lapsen ja vanhemman välille syntyy perusuottamus. (Becker-Weidman & Shell 2008, 43 .)

Kiintymyssuhde on kahden yksilön välinen tunneside, jossa ovat vahvasti osana myös tunnesiteen tila ja laatu. Kiintymyssuhteeseen sisältyy myös kiintymyskäyttäytyminen, sillä tarkoitetaan erilaisia käyttäytymismalleja, joilla lapsi pyrkii läheiseen yhteyteen vanhemman kanssa tai pyrkii säilyttämään tämän yhteyden. Kiintymyskäyttäytyminen alkaa silloin, kun lapsi huomaa joutuneensa eroon vanhemmastaan, kokee kipua tai väsymystä. Näitä tunnetiloja kokiessaan lapselle tulee tarve päästä lähelle vanhempaansa, jolloin pelko, kipu tai väsymys poistuvat ja lapsen olo on taas turvallinen ja hyvä. (Becker-Weidman & Shell 2008, 38.)

Kiintymyssuhteen tavoite on ylläpitää yhteyttä toiseen ihmiseen ja vastentahtoinen erossa olo aiheuttaa ahdistusta. Kiintymyssuhteen syntymisen ytimessä on turvan, hyvänolon ja lohdun etsiminen. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus muodostuu turvallisuudesta, tuesta, vastavuoroisesta mielihyvästä ja asioiden jakamisesta. Tällainen vuorovaikutus tukee lapsen kehitystä. Onnistuneen vanhemmuuden ja lapsen parhaan mahdollisen kehityksen ytimessä on lapsen ja hänen vanhempiensa välinen turvallinen kiintymyssuhde. Psykologi Daniel A. Hughes on tutkinut kiintymyssuhteita perheissä, sekä kehittänyt erilaisia hoitomalleja kiintymyssuhteeseen liittyen. Yksi tohtori Hughesin tunnetuimmista malleista on PLACE malli. Hughesin mukaan turvallinen kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välille syntyy PLACE mallin avulla.

P=Playfulness (Leikkisyys) L=Love (Rakkaus) A=Acceptance (Hyväksyntä) C=Curiosity (Uteliaisuus) E=Empathy (Empatia). (Hughes 2011, 20,27.)

Turvallinen kiintymyssuhde vaikuttaa positiivisesti lapsen kehityksen eri osa-alueisiin, kuten fysiologiseen ja emotionaaliseen säätelyyn, itseluottamukseen, lannistumattomuuteen, sosiialisiin taitoihin, empatiakykyyn, leikkeihin, ongelmanratkaisuun, älylliseen kehitykseen, kie-

lelliseen ja viestinnälliseen taitoon, minuuden eheytymiseen sekä omanarvontunteeseen. (Hughes 2011, 20). Esimerkki turvallisesta kiintymyssuhteesta on, kun lapsi uskaltaa tutkia ympäristöään vapautuneesti, mutta pitää vanhempaansa turvallisena tukikohtana niin tehdesään. Jos lapsi joutuu eroon vanhemmastaan, hän kokee ahdistusta, mutta rauhoittuu, kun hän pääsee jälleen vanhemman luo. (Becker- Weidman & Shell 2008, 39.) Turvallisella kiintymyssuhteella on kauaskantoisia ja hyviä vaikutuksia, jotka vaikuttavat lapsen, nuoren ja aikuisenkin koko elämään. (Hughes 2011, 20).

3.1 Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhdeteoria perustuu brittiläisen psykiatrin ja psykoanalyytikon John Bolbyn tutkimuksiin, jossa pääajatuksena on, että lapsella on synnynnäinen tarve kiinnittyä häntä hoitavaan aikuiseen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 29.) Bolbyn mukaan lapsen kokema äidin rakkauten menetys voi vakavasti uhata lapsen kehitystä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 29). Lapsen ensimmäiset viisi vuotta, ja etenkin ensimmäiset kolme vuotta, ovat erityisen tärkeitä kiintymyssuhteen syntymisen kannalta. Näiden ensimmäisten ikävuosien aikana lapsi kehittyy psykologisesti ja rakentaa tietynlaisen kuvan itsestään. Tämä kehitys tapahtuu kiintymyssuhteiden ja lapselle tärkeiden ja tuttujen ihmisten varassa. Tästä syystä, jos lapsi on pitkään erossa hänelle tärkeistä ihmisistä ja hänelle ei synny turvallista kiintymyssuhdetta, voi sillä olla vaikutuksia lapsen emotionaaliseen, sosiaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen. (Rusanen 2011, 19-20.)

Bolbyn kiintymyssuhdeteorian tukemiseksi Mary Ainsworth kehitti kokeen, jonka avulla pystyttiin tutkimaan lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta, sekä määrittelemään kiintymyssuhdemallit ja niiden erot. (Sinkkonen & Kalland 2011: 34.) Mary S. Ainsworthin tutkimuksessa ”Strange Situation behaviour”(vierastilanne) tutkittiin pienten lasten kiintymyssuhdetta ja kiintymyssuhteiden yksilöllisiä eroja. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten lapsi turvautuu äitiin stressaavissa tilanteissa. Lapsen käyttäytymisen perusteella havaittiin, että stressitilanteessa lapsella on kolme ominaista tapaa käsitellä kiintymyssuhdetta koskevia asioita. Turvallisesti kiintynyt lapsi viestitti tunnetiloistaan vapaasti ja selkeästi sekä haki turvaa vanhemmastaan. Välttelevästi kiintynyt lapsi ei osannut hyvin ilmaista kielteisiä tunteitaan, kuten kiukkua, pelkoa tai lohdun tarvetta. Välttelevästi kiintynyt lapsi ei hakeutunut vanhemman läheisyyteen. Ristiriitaisen-vastustava lapsi haki turvaa, mutta samalla myös vastusti kontaktia. Lapsi ei rauhoittunut vanhemman sylissä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 34-37.) Kiintymyssuhdeteoria käsittelee sitä, miten lapsi viestittää hätäänsä ja miten aikuinen reagoi siihen (Rusanen 2011, 27).

Kiintymyssuhdemallista syntyy jatkumo, joka vakiintuu lapsen elämässä. Tästä kehittyy lapsen sisäinen mielentila ja pohja elämälle. Lapsi alkaa rakentaa omaa minäänsä, sekä tarkastele-

maan toisia ihmisiä ja maailmaa tämän kiintymyssuhdemallin pohjalta. Jos vanhempi ei vastaa lapsen hätään tai vastaa siihen lapsen odotusten vastaisesti, on vaarana, että lapsi kehittää jonkin turvattomista kiintymyssuhteista. (Rusanen 2011, 37.) Patricia M. Crittenden mukaan kiintymyssuhde on strategia, jonka lapsi kehittää itsensä suojelemista varten. Crittenden dynaamisen kypsyiden teoria perustuu siihen miten yksilöt käsittelevät heidän turvallisuutta koskevia asioita, kuten suojelua, suhteessa henkilöön, joka on heidän kiintymyksen kohde. (Sinkkonen & Kalland 2011, 38.)

Lapsella on suuri tarve muodostaa vahva perusuottamus yhteen henkilöön, joka taas on lapsen käytettävissä riittävän pitkään. Lapsi tarvitsee emotionaalisesti tärkeintä henkilöä lähelleen. (Rusanen 2011, 30.) Lapsen varhaista kehitystä säätelee voimakkaasti turvallisuuden tarve ja lapsi pyrkii ylläpitämään sekä fyysistä että psyykkistä läheisyyttä ja yhteyttä äitiinsä (Sinkkonen & Kalland 2011, 30). Ero tärkeästä ja tutusta vanhemmasta voi laukaista lapsessa pelon kokemuksen (Rusanen 2011, 44).

Kaikki tutkijat, kuten psykoanalyttikot Engel, Rochlin, Roiphe ja Hanley, eivät kuitenkaan ole olleet samaa mieltä John Bolbyn kiintymyssuhdeteoriasta. He ovat kritisoineet teoriaa mekaniiseksi, selittämättömäksi ja teoriaksi, jossa ei ole lainkaan dynamiikkaa. Heidän mielestään Bolbyn kiintymyssuhdeteoriaan on päästy ristiriitaisella menetelmällä ja tiedottomalla prosessilla. Bolbyn sanotaan hylänneen suuren osan ihmisen tunteiden rikkaudesta, keskittyen vain suppeisiin osa-alueisiin. Edellä mainittujen psykoanalyttikoiden mielestä kiintymyssuhdeteoria on myös sivuuttanut ihmisen biologisen herkkyyden muilta osa-alueilta, paitsi lasta hoitavan vanhemman käytöksen kohdalla ja vähentänyt etologista (syyoppi, syy-seuraus tutkimus) tutkimusta vain yhteen muuttujaan; fyysiseen eroon. Näin ollen kiintymyssuhdeteoriaa ei voi pitää luotettavana. Psykoanalyttikot väittävät myös, että Bolby ei ole huomionnut lapsen minuuden kehityksen vaikutusta, lapsen kykyyn luoda kiintymyssuhteita ja reagoida menetykseen. (Fonagy 2004, 1-3.)

Bolbyn ja useiden muiden psykoanalyttikoiden välinen taistelu ei kuitenkaan kyennyt syrjäyttämään Bolbyn tutkimusten luotettavuutta tai kumoamaan hänen lukuisten tutkimusten tuloksia. Bolbyn kiintymyssuhdeteoriaa pidetään yhä pätevänä ja se on tunnettu ympäri maailmaa. (Fonagy 2004, 2.)

3.2 Adoptio

Adoptio tarkoittaa lapseksi ottamista ja lapsen saamista. Adoptiossa biologinen vanhempi luopuu lapsesta ja antaa hänet hoidettavaksi, kasvatettavaksi toiselle. Adoptiovanhemman ja adoptiolapsen välille muodostetaan laillisesti uusi perhesuhde, vanhemman ja lapsen välinen

suhde. Adoptiovanhemmuus on kutsumus rakastaa jonkun toisen synnyttämää lasta. (Korpiola 2014,17.)

Adoptiotoiminnan tärkeimpänä osana on varmistaa lapsen etu sekä se, että lapsi saa vanhemmat, perheen ja kodin. Oli kyseessä sitten kotimaan adoptio tai ulkomaan adoptio lapsen etu ja oikeudet ovat aina avainasemassa. (Lastensuojelun keskusliitto 2013, 13-14.) Suomessa adoptiotoiminta perustuu adoptiolakiin. Uusi adoptiolaki astui voimaan vuonna 2012. Adoptiolain ensimmäisessä pykälässä tuodaan julki adoption tarkoitus, joka on vanhemman ja lapsen välisen suhteen vahvistaminen. Adoptiolaisissa on myös määritelty, että lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon kaikissa adoptiota koskevissa päätöksissä ja toimenpiteissä. Lapsen etu on huomioitava siten, että hänelle pyritään turvaamaan pysyvä perhesuhde, sekä tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Adoptiolaki 2012.)

Suomessa kansainvälinen adoptio alkoi 1970-luvulla. Tänä päivänä adoptoitujen lasten määrä ja lähtömaa vaihtelee sen mukaan, missä maissa kansainvälistä adoptiota tarvitaan, ja mihin maihin suomalaisilla adoptiopalvelunantajilla on kontakteja. Valtaosa lapsista on adoptoitu Venäjältä ja Kiinasta, mutta lapsia on saapunut myös Kolumbiasta, Thaimaasta, Filippiineiltä, Etelä-Afrikasta, Intiasta, Keniasta ja Etiopiasta. Eniten lapsia adoptoitiin vuonna 2005, jolloin Suomeen saapui 308 lasta. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 42.)

Adoptioperheet valmistautuvat tulevaan adoptioon adoptioneuvonnan kautta, rekisteröityvät adoptiopalvelunantajan asiakkaaksi sekä hakevat adoptiolupaa. Sen jälkeen vanhemmat alkavat odottaa lapsiesityksen saamista. Lapsiesitys on tieto lapsen nimeämisestä ja se sisältää tietoa esimerkiksi lapsen taustasta ja terveydentilasta. Usein vanhemmat saavat myös kuvan lapsestaan. Lapsiesityksen saamisen jälkeen vanhemmat lähtevät lapsen hakumatkalle kohdemaan. Hakumatkan kesto vaihtelee maakohtaisesti muutamasta viikosta useisiin kuukausiin. Kohdemaan lainsäädännöstä riippuen vanhemmat saavat tietää laillistetaanko adoptio paikallisessa tuomioistuimessa, vai vasta kotimaassa. (Interpedia 2016.) Lapsen saavuttua Suomeen adoptioneuvontaa antanut sosiaalityöntekijä vierailee perheen luona, tutustuu lapseen ja antaa perheelle tukea. Se, mistä maasta lapsi on saapunut Suomeen, vaikuttaa siihen, miten pitkä adoptio seuranta on ja milloin se aloitetaan. Tästä syystä perheen tukemisessa adoption jälkeen voi olla suuriakin maakohtaisia eroja. Adoptio seuranta on erittäin tärkeä osa adoptioprosessia, sillä sen avulla tuetaan lapsen ja perheen yhteisen elämän käynnistymistä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 218.)

3.3 Kiintymyssuhde ja adoptio

Kiintymyssuhde on erittäin tärkeä osa-alue, kun puhutaan adoptiovanhemman ja lapsen välisestä suhteesta. Useat vanhemmat ovatkin usein huolissaan siitä, miten lapsen varhaiset ko-

kemukset, kuten hylkääminen, lastenkotijakso ja vähäiset vuorovaikutussuhteet vaikuttavat kiintymyssuhteen muodostumiseen. Tutkimusten mukaan varhaisilla kokemuksilla on merkittävästi vaikutusta lapsen aivoihin, persoonallisuuteen, käyttäytymiseen, tunteisiin ja kehitykseen. Lapsen kokemat asiat vaikuttavat siihen, miten lapsi kokee itsensä ja miten hän toimii erilaisissa tilanteissa. Useilla lapsilla voi olla puutteellisista kasvuoloista johtuvia fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen vaikuttavia kokemuksia. Lapsi on voinut kokea aliravitsemusta, hoidon laiminlyöntiä, menetyksiä, hylkäämistä, ihmissuhteiden katkoksia ja laitoshoidoa. Nämä kaikki vaikuttavat lapsen kehitykseen haitallisesti. Niiden vaikutus voi ilmetä myös myöhemässä vaiheessa, kun lapsi saapuu perheeseen tai kun lapsi kohtaa uusia sosiaalisia tilanteita, kuten kaveri ja -sukulaissuhteet, päivähoiton tai koulun aloittamisen. Adoptiovanhemman on näin ollen vaikea varautua kaikkeen etukäteen. Lapsi saattaa reagoida eri tilanteisiin, eri tavalla. Voimakkaat reaktiot, tunteiden purkaukset ja tarpeet saattavat yllättää vanhemman ja aiheuttaa ongelmia vanhemman ja lapsen väliselle suhteelle. Tullessaan perheeseen lapsi tuo mukanaan kaikki aikaisemmat kokemuksensa lapsena olemisesta, läheisyydestä ja sylistä, sekä yksin jätetyksi tulemisesta ja mahdollisesta kaltoin kohtelusta. (Sinkkonen & Kalland 2011, 219-222.)

Adoptioperheessä, jossa lapsen lähtökohdat ja tulevat tarpeet otetaan huomioon, voi muuttaa lapsen elämänsuunnan täysin. Rakastavaan adoptioperheeseen saapuva lapsi hyötyy suuresti ihmissuhteissa ja elinympäristössä tapahtuvista muutoksista. Uuden perheen avulla lapsi voi eheytyä niistä traumaista, joita huonot olosuhteet ja menetykset ovat voineet aiheuttaa hänen kognitiiviselle tai psyykkiselle kehitykselleen. Adoptioperheen vuorovaikutussuhteista muodostuu lapselle pohja, johon hän rakentaa identiteettiään. Lapsi tarvitsee ympärilleen vanhempia, jotka auttavat häntä eheyttämään omaa elämäntarinaansa. Vanhemmat voivat auttaa lasta ymmärtämään, että myös hänen kokemat asiat ja menetykset varhaislapsuudessa voivat olla osa hänen ymmärtämää tarinaa itsestään. (Sinkkonen & Kalland 2011, 219.)

Kiintymyssuhdetta adoptioperheessä on tutkittu monella tavalla ja monen eri tahon kautta. Myös Barcelonan yliopiston kliinisen ja psyykkisen terveyden yksikössä tehtiin huhtikuussa 2012 laaja tutkimus aiheesta. Tutkimuksessa tutkittiin 168 kansainvälisesti adoptoidun lapsen kiintymyssuhdetta ja kiintymyssuhde mallia. Espanjaan adoptoidut lapset olivat 7-11 -vuotiaita. Tutkimus toteutettiin semi-strukturoituna haastatteluna, jossa lapsia haastateltiin ja heidän kertomansa koodattiin. Tarkoituksena oli saada selville heidän kiintymyssuhde mallinsa. Kiintymyssuhteen analysoinnissa otettiin huomioon lapsen kyky sopeutua, lapsen lannistumattomuus sekä sietokyky. Tulosten oletettiin osoittavan, että lasten olosuhteiden tähden, suurin osa heistä eivät olisi kykeneviä kiintymään vanhempiinsa, mutta tulokset osoittivat toisin. Tutkimustulokset osoittivat että 58.9 prosenttia lapsista olivat turvallisesti kiintyneitä, 25 prosenttia turvattomasti-välittelevästi kiintyneitä, 13.1 prosenttia turvattomasti-ristiriitaisesti

kiintyneitä, 3 prosenttia epä -järjestelmällisesti kiintyneitä. (Barcons 2012.) Suurin osa lapsista olivat kiintyneet turvallisesti vanhempiinsa.

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyössä tutkin adoptiovanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen muodostumista. Tutkimuksessa keskityin tutkimaan kiintymyssuhteen muodostumista adoptioperheessä, jossa lapsi on tullut perheeseen 4 kuukauden - 3 vuoden ikäisenä. Pienen lapsen kiintymyssuhteen muodostumiseen vaikuttavat erilaiset asiat kuin vanhemman lapsen tai nuoren. Kriteerinä oli myös, että lapsi on ollut perheessä yli vuoden, sillä kiintymyssuhteen kehittyminen ei aina tapahdu nopeasti. Kiintymyssuhteen muodostuminen adoptiolapsen taustasta ja vanhemman vuorovaikutustyylistä riippuen voi kestää ainakin vuoden. (Gray 2012, 19.)

Ennen tutkimusta perehdyin aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, jonka pohjalta aloin rakentamaan tutkimuskysymyksiäni. Tutkimuksessa käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tietyn asian tai aiheen syvälliseen ymmärtämiseen ja selittämiseen. (Kananen 2014.) Tutkimuksessa käytettiin laadullista sisällönanalyysiä, koska tavoitteena oli löytää enemmän laadullista kuin määrällistä tietoa. Laadullisen tutkimuksen avulla pystyttiin myös välittämään vanhempien kokemuksia ja tunnetiloja, jotka tutkimuksesta ja haastatteluista nousivat esiin. Laadullisessa sisällönanalyysissä keskitytään kuvaamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittua aihetta. Aineistoa tarkastellaan usein kokonaisuutena. (Kananen 2014.)

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia vanhempien näkökulmasta miten kiintymyssuhde muodostuu adoptioperheessä ja mitkä asiat vaikuttivat kiintymyssuhteen muodostumiseen. Tarkoituksena on saada tietoa siitä, miten vanhemmat ovat pyrkineet rakentamaan kiintymyssuhdetta ja miten kiintymyssuhde näkyy ja ilmenee. Tutkimuksessa keskitytään tuomaan esille kiintymyssuhteen muodostumista nimenomaan vanhempien omakohtaisten kokemusten kautta, sekä yhdistämään saatu tutkimusaineisto olemassa oleviin tutkimuksiin ja teorian tietoon.

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia kiintymyssuhteen muodostumista adoptiovanhemman ja lapsen välillä. Kiintymyssuhteen muodostumiseen ei ole vain yhtä ainoa tapaa, vaan kiintyminen syntyy eri perheissä eri tavalla. Opinnäytetyön tarkoitus on syventyä kiintymyssuhteen ja löytää niitä asioita, jotka vaikuttavat vanhempien kokemusten mukaan hyvän kiintymyssuhteen muodostumiseen.

Tutkimuskysymykset

1. Mikä edistää kiintymyssuhteen muodostumista?
Vanhempien omien kokemusten mukaan minkälaiset asiat auttavat kiintymyssuhteen muodostumista.
2. Mikä vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista?
Vanhempien omien kokemusten mukaan minkälaiset asiat voivat vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista?
3. Miten vanhemmat ovat pyrkineet rakentamaan kiintymyssuhdetta lapseen?
Minkälaisia konkreettisia asioita ja tietoisia valintoja vanhemmat ovat tehneet rakentaakseen kiintymyssuhdetta?
4. Miten kiintymyssuhde näkyy ja ilmenee?
Minkälaisia kiintymyksen merkkejä vanhemmat ovat huomanneet lapsestaan?
Minkälaisia kiintymyksen merkkejä vanhemmat ovat huomanneet itsestään?

4.2 Tutkimusaineiston kuvaus

Yksinkertaisuudessaan laadullisella aineistolla tarkoitetaan aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstin muodossa. Miten teksti on syntynyt, ei ole niinkään merkitystä. Aineisto on voinut syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta. Aineistonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi, haastattelut, havainnoinnit, päiväkirjat, omanelämäkerrat ja kirjeet. (Eskola, & Suoranta 2005, 15.)

Opinnäytetyötä varten haastateltiin viittä eri adoptiovanhempaa, joilla kaikilla adoptiosta oli kulunut yli vuosi. Haastateltavat valikoituivat Tmi Adoptioplussan kontaktien kautta sekä omien suhteiden avulla. Haastateltavien ryhmä muodostui loppujen lopuksi vain äideistä, joten aineisto on kerätty heidän kokemuksistaan. Tarkoituksena ei ollut jättää isien näkökulmaa pois, mutta haastateltaviksi tarjoutuivat vain äidit ja näin ollen aineisto analysoitiin pelkästään heidän näkökulmastaan. Lapset ovat iältään 2-11 vuotiaita, ja heidän tullessa perheisiin nuorin oli neljän kuukauden ikäinen ja vanhin 3-vuotias.

Haastatteluajat ja paikat sovittiin jokaisen kanssa erikseen, eikä haastattelutilanteessa ollut muita henkilöitä, kuin haastateltava ja haastattelija. Haastatteluja varten laadittiin suostumuslomake, jossa haastateltava lupautui haastateltavaksi kiintymyssuhdetta käsittelevän opinnäytetyön tutkimusta varten, sekä antoi luvan haastattelun nauhoittamiseen. Ensimmäistä haastattelua käytettiin testihaastatteluna, jonka jälkeen haastattelurunko muotoiltiin lo-

pulliseen muotoonsa. Haastattelut suoritettiin 21.9-5.11.2015 välisenä aikana, jonka jälkeen ne litteroitiin. Haastatteluista kertyi yhteensä 39 litteroitua sivua tutkimusmateriaalia. Litteroidun tekstin pohjalta suoritettiin induktiivinen, eli aineistolähtöinen sisällönanalyysi.

Haastattelutilanteet olivat ilmapiiriltään rentoja ja sujuivat hyvin. Kaikilla vanhemmilla oli positiivisia kokemuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta, joten tuntui siltä, että heidän oli helppo puhua asiasta. Heistä kumpusi halu jakaa ja kertoa kokemuksistaan. Vanhemmat olivat myös hyvin tietoisia kiintymyssuhde käsitteestä ja siihen liittyvistä asioista. Suurin osa haastatteluista toteutettiin kahviloissa, yksi haastattelu pidettiin seurakunnan tilassa ja yksi haastattelu tehtiin haastateltavan kotona. Kestoltaan haastattelut vaihtelivat melko paljon. Lyhyin haastattelu oli noin 40 minuuttia ja pisin oli noin 1,5 tuntia.

4.3 Aineiston analyysi

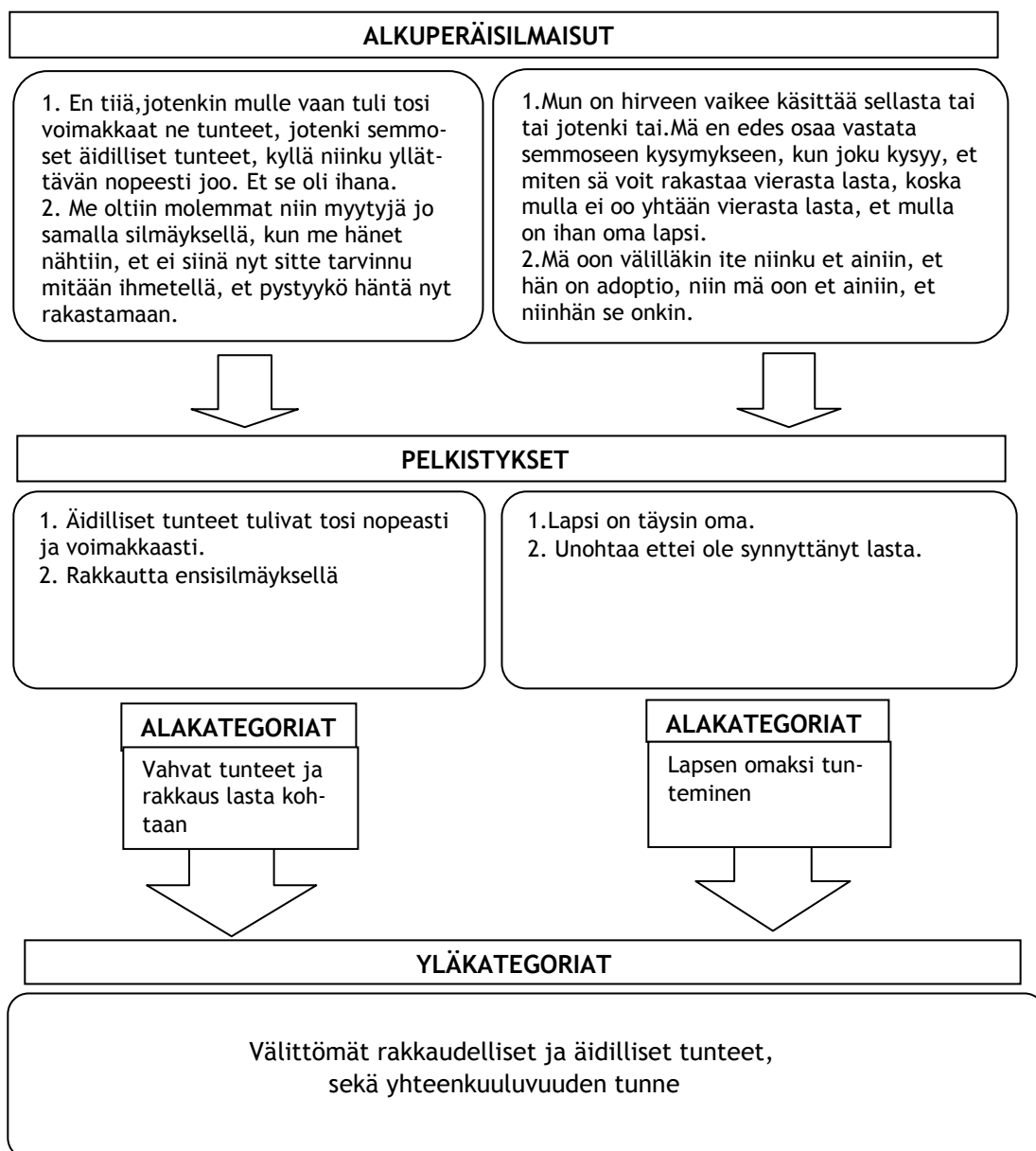
Aineiston analyysissä käytettiin induktiivista, eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöistä analyysiä käytetään tutkimuksissa, jossa halutaan saada perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria rakennetaan empiirisestä, eli kokemusperäisestä aineistosta. (Eskola & Suoranta 2005, 19.) Aineistoa analysoidessa pyrittiin nostamaan esille nimenomaan vanhempien kokemukset ja ajatukset.

Analysoimalla tutkimusaineistoa pyritään löytämään aineistoa kuvaavia yhteisiä käsitteitä. Tutkimustulosten tulkinnan, ymmärtämisen ja tiivistämisen kautta halutaan aineistosta nostaa esiin sellaisia yhteisiä ja erottavia piirteitä, joiden avulla lukija voi saada hyvän ja kattavan kuvan tutkimusaineistosta. Laadullista tutkimusta tehdessä aineiston analyysiä ei voi siirtää muihin tutkimuksiin, vaan analyysi on aina tutkimuskohtainen. (Metsämuuronen 2006, 255, 273.)

Sisällönanalyysi prosessissa noudatettiin selkeää ja luotettavaa etenemisjärjestystä. Ensin haastattelut litteroitiin, jonka jälkeen litteroitu teksti koodattiin kirjaimin ja numeroin. Sen jälkeen aineistoa alettiin analysoida, niin että aineistosta yliviiattiin tutkimuskysymyksille olennaisia vastauksia (alkuperäisilmaisut) erivärisillä korostekynillä. Aineistossa olevat yliviiivatut alkuperäisilmaisut pelkistettiin. Pelkistykset ryhmiteltiin tutkimuskysymysten alle ja niistä syntyi alakategoriat. Alakategorioista muodostui jokaisen tutkimuskysymyksen alle yksi tai useampi yläkategoria. Tämän prosessin avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavat ja luotettavat tutkimustulokset.

Kuvio 1.

Esimerkki sisällönanalyysi prosessista, jossa kuvataan vanhemman kiintymyssuhteen ilmenemisen yläkategorioiden muodostuminen (alkuperäisilmaisut, pelkistykset, alakategoriat, yläkategoriat)

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullista tutkimusta tehdessä luotettavuus korostuu erityisesti tutkimusaineiston hankinnassa, aineiston analyysissä, sekä tulosten raportoinnissa. Tutkimusta tehdessä täytyy noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta, sekä tutkimustyössä, että tulosten arvioinnissa. (Eskola & Suoranta 2005.) Opinnäytetyössä luotettavuutta pyrittiin lisäämään noudattamalla

hyvää tieteellistä käytäntöä, kuten käyttämällä yleisesti hyväksytyjä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Opinnäytetyössä käytettiin myös luotettavia ja ajan tasalla olevia lähteitä. Kaikki lähteet olivat 2000- luvulta. Lähdeviittaukset ja lähteet pyrittiin merkitsemään mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi.

Opinnäytetyössä luotettavuutta lisäsi myös se, että aiheeseen pyrittiin perehtymään perusteellisesti, sekä käytettiin mahdollisimman laaja-alaisesti kiintymyssuhdetta ja adoptiota käsittelevää kirjallisuutta. Tutkimusta tehtiin rinnakkain aiheeseen liittyvän teorian kanssa ja aineistosta löytyikin paljon yhteneväisyyksiä aiheeseen liittyvän kirjallisuuden kanssa. Luotettavuuden takaamiseksi tutkimuksessa edettiin johdonmukaisesti, eri vaiheet raportoitiin selkeästi sekä haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jolloin asioiden unohtaminen, väärinymmärtäminen ja tulosten vääristymisen mahdollisuus minimoitiin. Tulosten analyysissä käytettiin systemaattista sisällönanalyysimenetelmää, joka havainnollistettiin taulukon ja esimerkkien avulla. Taulukko ja esimerkit lisäävät tulosten luotettavuutta, koska niistä pystyy seuraamaan, miten tuloksiin on päästy.

Haastattelutilanteeseen pyrittiin luomaan avoin ja hyväksyvä ilmapiiri, jossa kokemuksia sai jakaa rehellisesti, sen lisäksi haastattelutilanteessa pyrittiin olemaan mahdollisimman neutraaleja ja omia mielipiteitä ei tuotu esille. Nämä vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen sekä uskottavuuteen. Kysymykset muotoiltiin niin, että ne eivät olisi johdattelevia. Lopullisesta haastattelurungosta tehtiin testihaastattelu, jossa voitiin todeta mahdolliset epäkohdat ja muutostarpeet haastattelurungolle. Testihaastattelu osoittautui erittäin tarpeelliseksi, sillä haastattelukysymyksiä täytyi muokata, jotta tutkimuskysymyksiin saatiin kattavammat ja luotettavammat vastaukset. Testihaastattelu sisällytettiin kuitenkin aineistoon, sillä siitä nousi esiin arvokasta tietoa. Luotettavuutta lisäsi myös se, että kaikilla haastateltavilla oli omakohdattaiset kokemukset asiasta.

Luotettavuutta vähentävä tekijä voi olla, että vastaavanlaisen tutkimuksen tekemisestä ei ole aiempaa kokemusta, sekä se, että tutkimus tehtiin yksin. Yksin tehdessä tutkimus, tulkinta sekä johtopäätökset ovat yhden henkilön varassa. Onko esimerkiksi aineiston tulkintani luotettavaa, vai onko siinä sattunut erheitä? Luotettavuuden kannalta olen myös pohtinut omaa suhtautumista aiheeseen, sekä omien mielipiteiden vaikuttavuutta. Ovatko ennakkoluuloni, käsitykseni, tietoni ja mielipiteeni vaikuttaneet tahtomatta raportoinnissa? Olenko katsonut aihetta omista mielenkiinnon kohteista käsin tai sivuuttanut jotakin olennaista? Kriittisyys lisää luotettavuutta ja olenkin pohtinut myös sitä, että olenko ollut riittävän kriittinen tutkiessani aihetta? Olenko suhtautunut tekstiin riittävän kriittisesti? Luotettavuuden kannalta huomioitavaa oli myös se, että haastatteluihin valikoituivat sattumalta vain vanhemmat, joilla oli hyviä kokemuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta. Miten tutkimus olisi muuttunut, jos mukana olisi myös ollut kokemuksia vaikeista kiintymyssuhteista? Luotettavuudessa onkin

usein paljon kyseenalaisia tekijöitä, mutta mielestäni opinnäytetyöni raportoinnissa voi huomata, että raportti, tutkimus sekä tutkimustulokset sisältävät paljon luotettavuuden piirteitä ja näin ollen voidaan pitää luotettavina.

Sosiaalialalla eettisyys on vahvasti osana työtä. Kaiken työn tarkoituksena on auttaa ihmisiä ja tehdä hyvää. Tavoitteena on saada aikaan muutosta ja kehitystä ihmisen hyvinvointiin liittyvillä alueilla. Selkeät arvot ovat osana toimintaa. Sosiaalialalla työ perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen ja haluun toimia oikeudenmukaisesti. Sama pätee myös sosiaalialalla tehtävissä tutkimuksissa. (Rauhala & Virokannas 2011.)

Kirjassa Sosiaalityön arvot ja etiikka korostetaan, että eettisesti kestävän sosiaalityön tutkimus ei ainoastaan välttä vahingon aiheuttamista, vaan pyrkii olemaan hyödyllistä ja rakentavaa tutkimukseen osallistuville (Rauhala & Virokannas 2011.) Opinnäytetyön aihe on myös haastateltavien hyötyä ajatellen tärkeä. Tutkimuksen avulla haastateltavat voivat itse saada tärkeää tietoa kiintymyssuhteesta ja peilata omia kokemuksia muiden kokemuksiin sekä teoriaan.

Tutkimuksessa eettisyys oli huomioitu niin, että kaikki asianmukaiset luvat, kuten tutkimuslupa oli hankittu. Haastatteluja varten laadittiin suostumuslomake, jossa pyydettiin lupaa tutkimuksen tekoon, sekä haastattelun nauhoittamiseen. Tutkimukseen osallistuville kerrottiin etukäteen mistä tutkimuksessa on kysymys, sekä mitkä ovat sen tavoitteet. Haastateltaville osallistuminen oli vapaaehtoista ja heidän anonymiteettiaan suojeltiin tarkasti. Aineistosta tai raportista ei kyennyt tunnistamaan haastateltavien henkilöllisyyttä. Myös vaitiolovelvollisuutta ja salassapitoa noudatettiin tarkasti.

Tutkimuksen keskiössä oli haastateltavien omakohtaiset kokemukset. Aineisto kerättiin haastattelujen pohjalta, eikä niihin lisätty mitään omaa. Eettisyyttä korostettiin nimenomaan siinä, että tutkimuksessa ja tuloksissa haastateltavien ääni olisi kuuluvissa.

5 Tulokset

5.1 Kiintymyssuhteen muodostumista edistävät asiat

Vanhempien kokemusten perusteella kiintymyssuhteen muodostumista edistäviä asioita oli monia. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että vanhemmilla oli hyvin samanlaisia ajatuksia ja kokemuksia kiintymyssuhteen muodostumista edistävästä asioista. Tutkimustulosten perusteella voitiin huomata, että vanhempien kokemusten mukaan kiintymyssuhteen muodostumista edistävät asiat olivat rakkaudelliset teot ja sanat, lapsen tausta, temperamentti ja aikaisemmat kokemukset, tukiverkosto ja vertaistuki, sekä aika ja harjoitus.

5.1.1 Rakkaudelliset teot ja sanat

Vanhemmat kokivat rakkauden osoitukset niin tekojen, kuin sanojen kautta erittäin tärkeiksi kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta. Rakkaudelliset teot koostuivat konkreettisesta hellyyden osoituksesta, aidosta läsnäolosta, herkästä lohduttamisesta, rajojen asettamisesta, vanhemman läsnäolosta lapsen mentäessä nukkumaan sekä rauhallisen arjen ja ilmapiirin luomisesta. Rakkaudelliset sanat pitivät sisällään lapselle juttelemista, puuhista kertomista, sekä asioiden ja tunteiden sanoittamista, unohtamatta katsekontaktia. Vanhemmat halusivat pitää lasta paljon sylissä, silittää ja halata. Läheisyydestä muodostui tärkeä osa kiintymyssuhtetta.

”Semmonen niinku hellittely ja paijaaminen ja sylissä pitäminen ni on kauheen luontaista ja sitä me on tehty paljon, niinku tosi paljon.”

”No kyl se on se läheisyys, niinku just se että ainakin mejän kohalla oli niinku, että hänelle oli tosi tärkeä sit se sylissä olo ja halittelu ja just se niinku et häntä piti koko ajan kantaa, et hän halus sen läheisyyden, et heti jos pistettiin rattaisiin hän alko huutaa. Ainakin mejän kohalla se oli se mikä oli kaiken a ja o.”

”Meijän lapset on molemmat tykänny olla kauheesti sylissä ja se, että heitä on saanu hieroo tai silitellä tai pusutella tai niinku semmosta tosi konkreettista hellyyttä, että ne on niinku paljon tehny.”

”Jotenki semmonen hellyys ja iho-katse, kaikki nää kontaktit.”

”Sitä hoitamista ja paljon sylissä. Meillä on oikeestaan molemmat lapset päivänetkin usein nukkuneet sylissä, että et mä oon aika paljon pitäny sylissä. Se että on joku joka rakastaa ja pitää ja hoivaa ja et tavallaan ne ihmiset jotka on sen lapsen lähellä et ne ei vaihdu jatkuvasti.”

”Se semmonen silitteleminen, koskettelu ja sitte just aika paljon sylissä pitämistä. Sitten ensimmäisen lapsen kohalla esimerkiksi nukutettiin hänet sillä tavalla että hän istu mun sylissä kasvot mua päin ja mä hieroin hänen korvalehtiä ja hän piti päätään tossa mun polvella et tota niinku tämmösiä. Ihan semmosta läheisyyttä ja semmonen aika herkästi lohduttaminen ja sit semmonen jutteleminen ja silmiin katsominen.”

”Me ei tehä siitä niin isoa juttua, että me ollaan adoptoitu, että ne on lapsia niinku lapsien joukossa ja kunhan vaan on läsnä ja rakastaa ja pitää lähellä.”

Vanhempien mielestä aitoa läsnäoloa ei voi korvata millään. Se, että lapsen kanssa ollessa on oikeasti läsnä, on ensisijaisen tärkeää kiintymyssuhteen kannalta. Lapsi tarvitsee kokemuksia siitä, että hänestä ollaan oikeasti kiinnostuneita ja hän on vanhemmilleen tärkeä. Vanhempien mielestä kiintymyssuhde ei pääse muodostumaan vahvaksi, jos vanhemmat eivät ole aidosti läsnä lapsen kanssa touhuttaessa.

”Semmonen oikeesti läsnäoleminen tai se, että pystyy olemaan siinä tilanteessa jotenkin ite rauhallinen ja vaikka itelläkin, jos ajattelee ihan niitä alkujuttuja, niin tavallaan tunteet oli pinnassa ja kaikki satamiljoonaa onnesta, epävarmuudesta, kaikesta mitä niinku oli, mut et pystyy tavallaan ne jotenkin laittaa pois ja jotenkin keskittyä vaan siihen, että nyt tehdään jotakin nyt vaan täs, hypitään tai keinutaan tai lauletaan.”

Vanhemmat kokivat, että selkeiden rajojen ja sääntöjen luominen toi turvallisuuden tunnetta lapselle. Rajojen asettaminen saattoi tuntua joissakin tilanteissa kurjalta ja vanhemmat miettivät, että vaarantavatko he jollain tavalla kiintymyssuhteen muodostumista. Loppujen lopuksi rakkaudella asetetut rajat ja säännöt ovat luoneet turvallisen ilmapiirin kotiin, jonka avulla kiintymyssuhde on päässyt muodostumaan paremmin.

”Niille on pitänyt antaa selkeet rajat ja säännöt ja sit huomaa just et eihän se oo vaikuttanu millään tavalla siihen kiintymyssuhteeseen, mutta siis tällönnen kokemus mulla on ja kyllähän se luo semmosta turvaa...säännöt ja rutiinit ja näin. ”

”Jos yrittää liikaa suojella sitä lasta tai ei laita rajoja tarpeeksi.”

Vanhemmat huomasivat kiintymyssuhteen myös muodostuvan helpommin, kun he antoivat myös lapselle mahdollisuuden lähestyä omalla tavallaan. Lapsilähtöisyys onkin tärkeä osa lapsen kasvatuksessa, sillä se antaa lapselle mahdollisuuden saada oma ääni kuuluviin. Kun lapsi saa ilmaista vapaasti tunteitaan ja tarpeitaan, luo se lapselle tunteen, että hänet huomioidaan ja hänen näkökulmaansa pidetään arvokkaana ja tärkeänä. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa kunnioitetaan lasta ja pidetään hänen ajatuksiaan ja toiveitaan samanarvoisina, kuin vanhemmankin ajatuksia. Lapsilähtöisyyden kautta voidaan ilmaista lapselle, että hän on erittäin tärkeä ja arvokas juuri sellaisena kuin on. Lasten kanssa tehtävässä työssäkin painotetaan nykyään todella paljon lapsilähtöisyyttä. Esimerkiksi useissa päiväkodeissa lapset saavat olla mukana suunnittelemassa toimintaa ja he saavat ilmaista toiveitaan vapaasti. Tämä luo osallisuuden tunnetta, kasvattaa lapsen itsetuntoa, sekä luo tunteen, että saa itse olla vaikuttamassa itseään koskeviin asioihin.

*”Myöskin tavallaan et on antanu niinku lapsen myöskin omalla tavalla lähes-
tyä, että lapsellamme oli semmonen inhottava tapa pienenä et hän tykkäs ot-
taa nenän suuhun ja niinku pitää vaan sitä ja se oli aika ällöttävää, mut se oli
hänelle jotenkin hirveen tärkeätä. Toinen lapsemme tykkää niinku vaikka nuk-
kumaan mennessä pujottaa omat kädet mun hihoihin tai jotenkin tai semmosta
iho kosketusta. Molemmilla on ollu ne, toiselle tää nenä ja toisella on ollut
tää rintakehä. Hän haluaa aina laittaa paljaalle iholle posken et tämmösiä
niinku mitkä välillä itestä tuntuu vähän inhottavalle, mut että ne on mun mie-
lestä ollu tosi semmosia tärkeitä jotenkin omien lasten kohdalla. ”*

Vanhemmat kokivat myös tärkeänä puhua paljon lapselle. He halusivat olla vuorovaikutukses-
sa lapsen kanssa ja osoittaa rakkautta myös sanojen kautta. Oli kyseessä sitten ihan vauva tai
jo hiukan isompi lapsi, niin puhuminen lapselle tuntui vahvistavan kiintymyssuhteen muodos-
tumista. Puhumalla lapselle vanhemmat pystyivät viestimään lapselle siitä, minkälainen hän
on ja mitä hän merkitsee vanhemmilleen. Lapselle on tärkeä kuulla, että hän on rakastettava
ja ihana juuri sellaisena kuin on.

*”Siis puhua tietenkkin. Et sä olet äitin ihana rakas ja äiti rakastaa sun ukkovar-
vasta ja pikkumarvasta ja jotenki sitä puhumista hirveesti ja jotenki et, minä
olen äiti ja sinä olet tyttö tai sinä olet mun poika, niinku myöskin tietysti sa-
nallisesti sitä ja että niinku puhua myöskin että mistä mä tykkään...et sulla on
ihanat silmät ja ihanat hiukset ja ja suloisimmat varpaat mitä mä tiedän ja
hauska maha, siis myöskin niinku tottakai puhumalla. Ja sit myöskin, että että
on puhunu sitä et kyllä oon saanu ihanan lahjan, mä oon saanu sut ja sä teit
musta äidin, et sä et ikinä usko miten iso juttu se on mulle. ”*

”Pyrin siis jutteleen tosi paljon, niinku heidän asioistaan.”

*”Ja tietyllä tavalla myöskin koen, että että se...siihen kiintymyssuhteeseen
myöskin liittyy se, että, että sitä tarinaa pidetään tietyllä tavalla yllä. Että,
et just siitä puhutaan, et sä et oo tullu äitin masusta, et sä oot tullu Afrikasta
ja me ollaan tultu sinne sua hakemaan.”*

5.1.2 Lapsen tausta, temperamentti ja aikaisemmat kokemukset

Vanhempien omakohtaiset kokemukset siitä, vaikuttaako lapsen tausta sekä aikaisemmat kokemukset kiintymyssuhteen muodostumiseen olivat jakautuneita. Osa vanhemmista koki, että lapsen tausta ei ole vaikuttanut kiintymyssuhteeseen ja osa taas koki, että lapsen taustalla oli suuri merkitys kiintymyssuhteen muodostumisessa. Kaikki vanhemmat olivat kuitenkin sitä mieltä, että taustalla ja aikaisemmilla kokemuksilla voi olla vaikutusta kiintymyssuhteen muodostumiseen, vaikka heillä ei siitä omakohtaista kokemusta ollutkaan.

”Kyl sen nyt hänestäki niinku näki, siinä alkuvaiheessa, etenkin kun ei ollut yhteistä kieltä, että välillä oli selvästi hätä, että mitä tässä nyt niinku tapahtuu ja onko noi ihmiset nyt tässä vielä huomennakin, jos hän käy nukkumaan, niin mitä tapahtuu, kun hän herää, missä hän on, onks tää vielä sama paikka ja samat ihmiset ja samat uudet lelut vai onko kaikki...”

”Poikamme tosi voimakkaasti prosessoi sitä syntymä-äidin niinku tarinaa ja miksi hänet on jätetty ja et olenko mä oikea...et ollaanko me oikea perhe ja oikea äiti ja miksi hänet on hyljätty ja hyljätäänkö me.”

”Siis omien lasten kohdalla ei. Ei mun mielestä tai ehkä, siinä on tottakai siis ehkä mä aattelen silleen, et kuka tahansa adoptiolapsi, niin mä aattelen et niillä on traaginen tausta, et se ehkä semmonen niinku hoivavietti voi syntyä sitä voimakkaammin. Jotenki oli varautunu siihen et meidän lapsilla olis paljon vaikeammat taustat ja kun lapset...siis niihin ei liity mitään semmosta aivan hirveetä mitä on, mitä joillakin lapsilla voi olla, niin niin sen takia sanoisin että ei.”

Vanhempien mielestä, jos lapselle oli jo kerran päässyt muodostumaan kiintymyssuhde, esimerkiksi biologiseen vanhempaan, sijaisvanhempaan tai hoitajaan, niin se myös muodostuisi helpommin uudestaan. Kadulla tai kauan lastenkodissa olleille lapsille kiintyminen on usein vaikeampaa.

”Tottakai, kyllähän se vaikuttaa, et se tavallaan et missä se lapsi on ollu, että et jos hän on vaikka ollu biologisen äitinsä kanssa ja on sillä tavalla biologinen äiti hoivannu ja sit on käyny jotakin, että äidille on tullu jotakin, et äiti on joutunu antaa lapsen adoptioon, niin mä uskon näissä tilanteissa, jos se on kerran päässy muodostumaan niin se helpommin lämpiää uudelleen.”

”No vaikuttaa, joo, tota meillä kun on sillä tavalla et just ku toisella on ollu se selkeä kiintymyskokemus, niin vaikka toisenkaan kanssa ei oo ollu oikeestaan mitään ongelmaa, mutta kun toinen lapsi tuli ja hänellä oli se kiintymyssuhde, niin kaikki meni niinku pikakelauksella tai jotenki sillai että hän otti niinku...ja sitten se tarrautuminen oli paljon voimakkaampi niinku hänellä...Toinen taas ei ollu niin tarrautuvainen, et mä tartten äiti vaan sua.”

”Se varmaan riippuu, et jos on niinku semmonen tausta esimerkiksi, et on välillä adoptoituja mitkä on ollu ihan biologisten vanhempien kanssa vähän aikaa, et uskon et siinä tapauksessa voi vaikuttaa paljonkin, mut ei meidän kohalla sillä lailla että...”

Vanhemmat toivat esiin myös, miten lapsen oma temperamentti ja käytös voi vaikuttaa myös kiintymyssuhteen muodostumiseen. Jos lapsi on sosiaalinen, helposti lähestyttävä ja vastaanottavainen on kiintymyssuhteeseen liittyviä asioita helpompi työstää. Lapsen luonteenpiirteet ja toimintatavat vaikuttavat omalla tavallaan kiintymyssuhteen muodostumiseen. Toiset lapset ovat luonteeltaan avoimempia ja vastaanottavaisempia, jolloin kiintymyksen osoituskin voi osoittautua helpommaksi.

”Mä vaan huomaan lasin läpi, siellä on sellanen pieni poika jolle just vaihdetaan vaatteita ja sit hän huiskuttaa mulle sieltä ja sit mä katon et hän on meidän poika ja sit se juoksee mun syliin sieltä ja tota se oli mun sylissä ihan tosi onnellisen oloisena siinä.”

5.1.3 Tukiverkosto ja vertaistuki

Useimmat vanhemmat kertoivat siitä, miten tärkeä hyvä tukiverkosto ja vertaistuki ovat heille olleet. Vanhemmat kokivat sen voimaannuttavana tekijänä, kun ympärillä on ihmisiä jotka välittävät ja ovat valmiita auttamaan ja tukemaan perhettä uudessa tilanteessa. Vertaistuen merkitystä vanhemmat kuvailivat *”hirveen tärkeäksi”* (Haastattelu 2015). Vanhemmat ovat myös hyötäneet suuresti siitä, että ovat saaneet jakaa tunteitaan, kokemuksiaan, haasteitaan, ilojaan ja surujaan muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Esiin nousi myös vertaistuen merkitys lapselle. Usean vanhemman mielestä lapset tarvitsivat ystäviä, jotka olivat samassa tilanteessa. Tämä tietenkin korostui silloin, kun lapset olivat hiukan vanhempia. Vahva tukiverkosto ja tiivis vertaistukiryhmä ovat auttaneet kiintymyssuhteen muodostumisessa siten, että vanhemmat ovat voineet jakaa asioitaan ja sitä kautta saada tukea, vinkkejä ja apua myös omaan kiintymyssuhteeseen liittyvissä asioissa. Tukiverkostot ovat syntyneet erilaisten tilanteiden ja tahojen kautta, kuten muuan muassa ryhmäneuvonnasta tai omien suh-

teiden kautta. Myös lasten hakumatkalla olevasta ryhmästä on saattanut muodostua vahva tukiverkosto.

”Mä koen, että vertaistuki on ihan hirvittävän tärkeää just tähän semmoseen peilaamiseen, että mikä on tavallaan, mikä on sitä vaikka kiintymyssuhdetta, mikä voi liittyä kiintymyssuhteeseen, mikä liittyy siihen, että lapsi on oikeesti uhma-ikäinen. On monia semmosia asioita joita ei ehkä tajua, mutta sitten kun juttelee toisten kanssa, niin sitten saa perspektiiviä. Vertaistuki on siihen, myöskin siihen kiintymyssuhteen muodostumiseen, et osaa rajottaa tavallaan sen niinku sen oman onnistumisen tai epäonnistumisen vähän niinku ulkopuolelle jostain tilanteista.”

”Et sitä mä oon ite ajatellu, et se vertaistuki on tosi tärkeä. Et meillä on onni ollu, että meillä on se porukka et et jos on niinku silleen, että ei oo sitä vertaistukee, niin varmaan on paljon semmosia kysymyksiä, mitkä askarruttaa tosi paljon ja sit se on noille lapsille ollu tosi tärkeä et sen niinku oikeen huomaa, et vaik ne ei näkis vuoteenkaan, niin sit kun ne näkee toisensa, niin sit ne on ihan niinku ne ois aina ollu yhdessä. Ne on sekkuja. Se on hirveen, hirveen tärkeä. Et meillä on tota semmonen, että siinä on mun mielestä ollu semmonen hirveen hyvä tukiverkosto, et siel pystyy puhumaan kaikista asioista. Ollaan todellakin puhuttu kaikista mahdollisista, kiintymyssuhteesta ja kaikista mahdollisista ongelmista, mitä on tullu nyt sit koulun myötä ja muuta että. Ja sit kun meillä on vielä niinku eri maista lapsia, niin siinäkin on pystytty niinku vaihtaan niit kokemuksia.”

5.1.4 Aika ja harjoitus

Vanhemmat toivat esille erilaisia kokemuksia ja ajatuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta. Useimmissa tilanteissa kiintyminen tapahtui välittömästi, ennen kuin vanhemmat olivat edes tavanneet lasta. Pysyvän, vahvan ja turvallisen kiintymyssuhteen luominen on vienyt usein kuitenkin vähän aikaa. Jos kiintymyssuhteen luomiseen menee aikaa, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kiintymyssuhde ei voisi muodostua yhtä voimakkaaksi ja turvalliseksi, kuin jos se olisi muodostunut heti. Kaikki suhteet, onpa kyseessä sitten biologinen tai adoptiolapsi syntyvät omalla tavalla ja omalla ajalla.

”Jotenki se semmonen oikeanlainen aika auttaa sitä hirveesti.”

”No se yhteinen aika.”

”Mulle esimerkiksi oli hirveen tärkeä se, et mä olin hänen kanssaan kotona siihen saakka, kun hän täytti sen kolme, elikkä niin pitkään kun pysty olemaan ja se oli niinku meille tosi tärkeä juttu, hänelle ja mulle, että me saatiin olla se aika.”

Vanhemmat, jotka olivat lapsen hakumatkalla pidempään maassa, pitivät sitä hyvänä asiana. Pitkä maassaolo-aika vain perheen kesken auttoi kiintymyssuhteen syntymisessä. Ympärillä ei ollut ”häiriötekijöitä” vaan perhe sai viettää aikaa tiiviisti täysin keskenään. Vanhemmilla oli mahdollisuus tutustua lapseen rauhassa ja harjoitella arjen kulkua yhdessä. Pitkä maassaolo-aika ei kuitenkaan loppujen lopuksi ollut ratkaiseva tekijä kiintymyssuhteen muodostumisessa. Ne vanhemmat, jotka eivät olleet lapsen kanssa maassa pitkään, eivät kokeneet sen olevan hidaste kiintymyssuhteen muodostumisessa.

”Ja tietysti sitten koko, jos ajattelee, maassa olo aikaa, kun me oltiin siellä seitsemän kuukautta, me ei oltu kumpikaan töissä, et meillä oli oikeesti lapsemme kanssa aikaa olla ja harjoitella sitä perheeksi tulemistä.”

Kiintymyssuhteen luominen vaatii myös harjoitusta. Joillakin vanhemmilla vahvat kiintymyksen tunteet tulivat heti pinnalle, kun taas toisilla se vei hetken aikaa. Toiset vanhemmat kokivat tietoisien harjoittelun tärkeäksi, niin oman itsensä, kuin lapsenkin kannalta. Kaikkea ei tarvinnut osata heti ja itselle piti antaa aikaa ja armoa. Harjoittelu auttoi myös lapseen tutustussa. Lapsen luonteen, temperamentin ja käytöstavat oppii tuntemaan vasta ajan kanssa. Osa vanhemmista taas koki, että kiintymyssuhteeseen liittyviä asioita ei tarvinnut niin tietoisesti harjoitella. Ne joko unohtuivat siinä arjen uutuudessa tai sitten ne tulivat niin luonnostaan, ettei niihin tarvinnut kiinnittää erityistä huomiota.

”Se kiintyminen ei välttämättä tapahdu heti lapseen, et sitä pitää harjoitella ja antaa itelle aikaa siihen.”

”Sitäkin piti harjoitella, että mä oon äiti, et mä oon äiti.”

”Mut en mä sanois, et me sitä kiintymyssuhdetta sit kuitenkaan lopulta niin kauhean tietoisesti niinku harjoiteltu.”

5.2 Kiintymyssuhteen muodostumista vaikeuttavat asiat

Kiintymyssuhteen muodostumista voi vaikeuttaa moni asia. Vanhempien mukaan heillä on omia kokemuksia asioista, jotka ovat vaikuttaneet kiintymyssuhteeseen tai hidastaneet sen

kehittymistä. Nämä ovat olleet muuan muassa lapsen persoonaan, temperamenttiin ja käytökseen liittyvät asiat. Myös vanhemmuuteen liittyvät haasteet, parisuhde sekä liialliset paineet ovat vaikuttaneet negatiivisesti kiintymyssuhteen muodostumisessa. Lapsen taustan, iän, sekä aikaisempien kokemusten merkitys nousi myös esiin vanhempien omakohtaisista kokemuksista ja ajatuksista. Useat vanhemmat mainitsivat myös siitä, miten kiintymyssuhde voi vaurioitua, jos lapsi viedään liian aikaisin hoitoon tai jos lapsi viettää paljon öitä pois kotoa.

5.2.1 Lapsen persoona, temperamentti ja käytös

Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsen persoona, temperamentti ja käytös vaikuttivat kiintymyssuhteen muodostumiseen. Omakohtaisia kokemuksia oli siitä, että jos lapsi käyttäytyi hankalasti, niin se vaikeutti kiintymyssuhteen muodostumiseen. Jos lapsi oli todella tarvitseva ja vaativa, saattoi se aiheuttaa vanhemmassa uupumista ja tehdä arjesta raskaampaa. Näin ollen lapsen kiintyminen oli haastavampaa.

”Ja sit tietenkkin siis onhan lapset eri tavalla tarvitsevia, et toiset vaatii enempi hoitoa ja huolenpitoa ja toiset on tavallaan siis niinku se temperamentti, persoona on semmonen, et toinen on hirveen vaativa. Meillä se vanhempi on äärettömän vaativa, et se ois aina niinku tarvitseva ja tää nuorempi ei ole niin. Hän on aavistuksen itsenäisempi ja on rohkeampi ja muuta”

”No ehkä sellanen tulee mieleen, et jos lapsi on niinku hankala.”

5.2.2 Vanhemmuuden haasteet

Erilaiset vanhemmuuden haasteet, kuten omat voimavarat ja jaksaminen lapsen hoitamisessa nousivat esiin vanhempien kokemuksista. Myös omat kotiolut ja lapsuus, sekä elämän varrella karttuneet kokemukset voivat vaikuttaa kiintymyssuhteeseen muodostumisessa omaan lapseen. Vanhemman omalla taustalla voi olla vaikutusta vanhemman kykyyn antaa lapselle rakkautta ja hellyyttä. Jos vanhemmilla itsellä on käsittelemättömiä asioita esimerkiksi suhteessa omiin vanhempiin, pelkoja tai turvattomuutta, voi se vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista. Kun vanhempi on kyennyt käsittelemään omaan taustaansa liittyvät ongelmat, antaa se paljon voimavaroja lapsen tunteiden käsittelyyn. Oma riittämättömyden tunne, sekä liian korkeiden ihanteiden ja tavoitteiden asettaminen itselle saattaa myös vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista.

”Se et jos itellä ei oo niinku taitoa antaa sitä lämpöä ja semmosta sille lapselle, silloin varsinkin pienenä.”

”Ja ehkä se miten ite, siis semmonen oma väsymys, on semmonen kanssa mitkä on ollu niinku, et välillä ei tavallaan...jos paljon valvoo ja muuta niin ei niinku ehkä sitten jaksa samallalailla.”

”Vanhemmilla on voimavaroja ottaa sitten vastaan sitä, siitä nousevaa kiukkua tai epävarmuutta tai vihaa tai mitä sieltä tulee. Ettei oo sellasia haavoja, jotka tavallaan siitä aukeis.”

Parisuhteen tärkeyttä korostettiin myös. Kun vanhemmilla on kaikki hyvin, niin se vaikuttaa kodin ilmapiiriin, joka taas luo turvallisuutta ja antaa hyvän ympäristön kiintymyssuhteen muodostumiselle. Hyvä parisuhde antaa myös voimaa kohdata niitä ongelmia ja haasteita, joita kiintymyssuhteen luominen lapseen tuo. Yhdessä asioiden selvittäminen ja tilanteista puhuminen on suuri voimavara, joka antaa vanhemmille tukea ja turvaa uutta tilannetta opetellessa.

”Et mun mielestä myöskin siis semmonen parisuhde on tosi tärkeä. Et osaa lukee vähän sen toisen ajatuksia ja tunneilmastoa tai silleen, että välttää mahdollisimman paljon niit semmosia ...tietyllä tavalla karttaa joitakin konflikteja, et oppii vähän jo niinku silleen säästelemään, et sitten et jotenki se kotitalanne ikäänkun rauhottuu tarpeeks, et lapsella on sellanen turvallinen olo siinä.”

Vanhemmat painottavat myös sitä, ettei kiintymyssuhteesta kannata ottaa liikaa paineita tai stressiä. Liiallinen analysointi, tiedon haaliminen ja korkeiden tavoitteiden asettaminen itselleen voivat johtaa siihen, että paineet kasvavat niin suuriksi, että lapsesta ei kykene nauttimaan ja iloitsemaan niin paljon. Tämä vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista. Kiintymyssuhdetta koskien on hyvä käyttää myös omia äidinvaistoja ja puhdasta maalaisjärkeä.

”Sitten myöskin sen onnen lisäksi tulee sellanen, et mä olen halunnut häntä niin hirveesti, et mun on nyt oikeesti tehtävä kaikkeni, että mä niinku...et musta tulee niinku hyvä äiti. Tietyllä tavalla semmoset paineet, joita on sit niinku ihana niinku just jonkun vertaistuen tai jonkun kanssa päästä purkamaan, et siitä ei tuu semmosta niinku pelottavaa asiaa tai jotain...rakentaa itelle jotain sellasta mihin ei kykene.”

”Nää on iskostettu, selkeä ajatus päähän, että sun täytyy olla niinku extra hyvä tai extra sensitiivi ja valmis tarttumaan asioihin välittömästi ja sit se on myös vähän kaks piippunen juttu, et huomaa, että osa saattaa mennä myös sii-

hen, että sä rupeet etsimällä etsimään adoptioon liittyviä asioita, et sä koko ajan joudut miettimään hirveesti ja analysoimaan.”

5.2.3 Lapsen tausta, ikä ja aiemmat kokemukset

Vanhempien kokemusten perusteella saattaa todeta, että lapsen taustalla, iällä, sekä aikaisemmillä kokemuksilla voi olla vaikutusta kiintymyssuhteen muodostumisessa. Lapsen tausta ja aikaisemmat kokemukset, voivat nostaa esiin erilaisia tunteita lapsessa, kuten pelkoa tai turvattomuutta ja johtaa tarvitsevaan käyttäytymiseen. Lapsi vaatii tällöin vanhemmalta äärimmäisen paljon ymmärrystä, lohtua, syyliä ja läsnäoloa, mikä saattaa tuntua vanhemmasta raskaalta. Myös lapsen ikä on yksi tekijä, joka voi vanhempien kokemusten mukaan vaikeuttaa tai helpottaa kiintymyssuhteen muodostumista. Pieni vauva ei ole vielä kokenut yhtä paljon, eikä kykene käsittelemään asioita yhtä paljon, kuin isompi lapsi. Vauvan kanssa arki on myös automaattisesti paljon hoivaamista, sylissä pitämistä ja katsekontaktia.

”Sillä on pelkoja ja muuta, mä en tiedä sit, ilmeisesti se juontaa juurensa jostakin siitä hylätyksi tulemisesta. Et se on selvä ero lasten kohdalla. Niinku tavallaan se persoona yhdistettynä siihen mitä on kokenut.”

”Meidän lapsi oli sellanen et hän näytti heti kaikki tunteensa, ihan kaikki, negatiiviset ja positiiviset, kaikki ja ne kaikki tuli silleen potenssiin kaks sataa. Hirveää huutoa ja niinku hän pelkäs kaikkee ja hän haki hirveesti turvaa, siis et se oli tavallaan tosi raskasta.”

”Meillä on ollu sen verran pienet, et se on jotenki automaattista, sitä hellyyttä ja muuta, tulee sitä kontaktii, et tavallaan se lapsi on ollu valmis ottamaan vastaan, et tavallaan siinä, jos ois ollu isommasta lapsesta, niin olis sit varmaan jotain theraplayta tai jotain muuta.”

5.2.4 Lapsen vieminen hoitoon tai yökylään liian aikaisin

Kaikki vanhemmat eivät tuoneet esiin omia kokemuksiaan tai ajatuksiaan lapsen viemisestä lyhyen ajan kuluttua hoitoon tai yökylään. Osa vanhemmista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei lapsen ollut hyvä mennä hoitoon heti, aloittaa päiväkotia liian aikaisin tai viettää paljon öitä pois kotoa. Yksi vanhemmista kertoi omakohtaisen kokemuksen siitä, miten liian monta yötä kylässä oli vahingoittanut kiintymyssuhteen muodostumista lapsen näkökulmasta.

”Häntä ei viety silloin pienenä mihinkään yökylähoitoon, eikä muuta.”

”Me ei niinku alkuvaiheessa niin tosi tosi pitkään aikaan viety häntä mihinkään hoitoon, et me hoidettiin hänet ite aina. ”

”Mut ehkä tavallaan yökyläilythän on yks tämmönen, et ite on...yhen tiedän, et yhdessä vaiheessa tein niinku jälkikäteen, niin varmaan tein virheen, kun oli semmonen tilanne, vanhempi poika oli ollu meillä vuoden ja sit mun oma äiti kuoli...niin hän meni vähäks aikaa mummolaan ja se oli aivan riistävää, kun se ihan itkien lähti kotoa, se oli 1,5 -vuotias ja sit mä tajusin, et se oli ehkä liian monta yötä siellä mummolassa. Sitä myöhemmin mielti, et tekikö siinä virheen, et olikse kolme tai neljä yötä et se oli käytännössä liian pitkä aika. Et ei tää toinen oo sitte ollu. Semmosta virhettä niin sanotusti, mut se jotenki tuntu, et se oli ainoa tapa...itekki sit tarvi pikkusen semmosta...et kun oli suht rankkaa ollu siinä.”

5.3 Kiintymyssuhteen rakentaminen

Vanhemmat kokivat kiintymyssuhteen tärkeäksi osaksi heidän ja heidän lapsensa välistä suhdetta ja pyrkivätkin eri tavoilla rakentamaan kiintymyssuhdetta. Osa vanhemmista koki, että kiintymyssuhteen rakentamiseen ei varsinaisesti tarvinnut erikseen luoda strategiaa tai toteuttaa tietynlaisia ohjeita, vaan kiintymyssuhteen rakentamiseen tarvittavat tärkeät osat, kumpusivat sisältä ja rakentuivat itsestään. Osa vanhemmista taas tekivät tietoisesti asioita, jotka auttoivat rakentamaan kiintymyssuhdetta, kuten lapsen kantamista kantorepussa. Kiintymyssuhteen rakentamiseen liittyviksi asioiksi muodostui yhdessä tekeminen ja leikkiminen, läheisyys, kosketus ja aito läsnäolo, nukuttaminen sekä ajan kanssa vieraan syliin antaminen.

”Mä en oo tehny noita välttämättä tietoisesti noita, et mä kannan tai pidän sylissä tai silittelen korvanlehtiä, vaan et ne tulee niin...kyl siel varmasti on jotain semmostakin taustalla, mut et musta tuntuu, et enemmän toimii silleen niinku miten parhaalle tuntuu.”

”Hänen ja mun välille ei oo jouduttu silleen rakentaan , et se tuli ihan automaattisesti.”

5.3.1 Yhdessä tekeminen ja leikkiminen

Vanhemmat pitivät tärkeänä, että he viettivät lapsen kanssa aikaa ja tekivät mukavia asioita yhdessä. Yhdessä leikkiminen, laulaminen, ulkoileminen tai kokkaileminen loi yhteenkuulu-

vuuden tunnetta ja vahvasti kiintymyssuhdetta. Leikin avulla pystyi myös sanoittamaan tunteitaan tai tilanteita ja opettamaan lapselle asioita itsestään tai muista. Pienet ja tavalliset asiat, kuten arjen omat rutiinit tukivat lapsen sopeutumista uuteen tilanteeseen ja loivat luottamusta vanhempiin. Yhdessä tekeminen toi myös paljon iloa, niin lapsen, kuin vanhemmankin päiviin.

”Itellä lapsen kanssa se leikkiminen, ihan vaan siis leikki ihan leikkinä. Ja sitte se, että ottaa sen niinku mukaan kaikkiin, niinku mäkin, kun mä teen ruokaa... niin hän sitte pilkko siinä jotaki kurkkua tai hämmensi puuroa siinä samalla, et hän oli tavallaan sit niinku koko ajan siinä touhussa mukana. Oltiin yhdessä.”

”Me on paljon tehty asioita yhdessä. Meillä on ollu just nää iltasandun lukemiset ja sit oli pienempänä nää ihan normijutut, kylvetykset, ne oli tosi tärkeet, semmonen rutiini mikä meillä oli.”

5.3.2 Läheisyys, kosketus ja aito läsnäolo

Lapselle, joka ei välttämättä ole koskaan kokenut läheisyyttä, hellää kosketusta tai ihmisen aitoa läsnäoloa, on sen kokeminen omilta vanhemmilta korvaamattoman tärkeää. Kiintymyssuhteen rakentumisen kannalta onkin ensisijaisen tärkeää, että lapsi saa kokea juuri näitä asioita. Jotta lapsi kykenee tuntemaan itsensä rakastetuksi ja tärkeäksi, täytyy vanhemman rakentaa kiintymyssuhdetta läheisyyden, kosketuksen ja aidon läsnäolon kautta. Jos vanhempi ei kykene osoittamaan hellyyttä ja on jatkuvasti poissaoleva, voi kiintymyssuhteen rakentuminen rikkoutua. Lapsi ei näin ollen saa tarvitsemaansa läheisyyttä ja rakkautta, voidakseen luoda turvallisen kiintymyssuhteen vanhempiinsa. Vanhemmat olivat vahvasti sitä mieltä, että lapsi tarvitsee paljon syliä ja vanhemman läsnäoloa. He halusivat antaa juuri näitä positiivisia ja tärkeitä kokemuksia lapselle ja niiden kautta rakentaa kiintymyssuhdetta.

”Varmaan siis aika paljon siis sitä semmosta niinku pieniä asioita, sillä tavalla, et ne on aika paljon just sitä semmosta yhdessäoloa, läheisyyttä, sitä syliä, et ois mahdollisimman paljon, silloin kun lapsella on se tarve jotenki olla sylissä. Paljon laulettu ja ja just semmosta niinku siis kutitus-harakka, mitä nää on tämmösii loruja, et paljon ollaan niinku kosketuksissa.”

”Ite koki niin luontevaksi sen hoivaamisen ja hellimisen.”

”No mä olen lasten kanssa. Ja sit olen läsnä.”

”Se vaan että kun sä oot sen lapsen kanssa, niin sitä pitää niinku olla sen lapsen kanssa, eikä niinku muka olla, et se ei niinku riitä, ei vaan niinku kerta kaikkiaan.”

”Olla läsnä, mun mielestä, siinä lapsen elämässä, et silloin kun ollaan koton, niin ne tietokoneet ja kännykät pidetään aika sitten...tietyt asiat sitten tehdään enempi lasten nukkumaan mennessä.”

Tutkimusta tehdessä oli mielenkiintoista huomata, että yhden asian kaikki vanhemmat tekivät samalla tavalla, lapsen nukkuttamisen. Jokainen vanhempi, toisistaan tietämättä, kertoi nukkuttavansa lapsen tai olevansa lapsen vieressä, kun tämä nukahtaa. Kukaan vanhemmista ei halunnut jättää lasta yksin huoneeseen nukkumaan, vaan he halusivat olla siinä vierellä. Tämä toi lapselle turvallisuuden tunnetta. Vanhemmat kokivat tämän tärkeäksi kiintymyssuhteen rakentumista ajatellen. Osa vanhemmista mainitsi sen olleen erityisen tärkeää myös heille itselleen.

”Me haluttiin nukkuttaa lapsi, niinku ei haluttu jättää häntä yksin nukkumaan, vaikka hän olisi siihen tietysti tottunut. Oltiin siinä vieressä.”

”Ja sitten just nukkumaan mennessä meillä oli et me nukutettiin, et ei vaan laitettu häntä sänkyyn, vaan et me oltiin...ensinnäkin, meillä on ollu ihan pienestä saakka, et me ollaan aina luettu iltasatu ja sit tosiaankin nukutettu, pajattu uneen.”

”Mun mielestä lapsen ei tarvi yksin nukahtaa, et se on ehkä yks semmonen, et vaikka neuvola sanoo mitä tai muuta.”

”Hän nukku meidän huoneessa omassa sängyssä ja sitte kun se oli, sekin oli sit vähän, aika pian sen alun jälkeen niinku hänelle vähän hankalaa, et ei meinannu nukahtaa, niin sit me siirrettiin sänky meidän sängyn viereen, et sit pysty pitämään siinä samalla...niinku silitellä ja näin.”

Suurin osa vanhemmista käytti paljon kantoreppua, jotta lapsi saisi mahdollisimman paljon olla vanhemman lähellä. Läheisyyttä pidettiin yllä jatkuvasti ja kantorepun avulla vanhemmat pystyivät pitämään lasta pidemmän aikaa lähellä. Vanhemmat halusivat kokea laspen läheisyyttä ja monissa tilanteissa myös lapsi kaipasi olla jatkuvasti vanhemman lähellä.

” No ainakin ite on tehny niin, mä oon pitäny hirveesti molempia sylissä ja tosi paljon käyttänyt kantoreppua.”

”Meillä on molempien kanssa ollu käytössä se manduca rintareppu...halutaan pitää lapsi lähellä.”

Lapsen antaminen vieraan syliin alkuvaiheessa jakoi vanhempien mielipiteitä ja kokemuksia. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että lasta ei tulisi antaa vähään aikaan kenenkään muun syliin. Heidän mielestä lapsen olisi hyvä saada alussa kokea läheisyyttä ja turvaa ainoastaan omilta vanhemmiltaan. Ne vanhemmat olivat myös sitä mieltä, että kiintymyssuhde voi vahingoittua, jos lapsi jatkuvasti vaihtaa syliä. Lapsi ei silloin kykene rakentamaan kiintymyssuhdetta vain vanhempiinsa. Vanhempien mielestä kiintymyssuhde rakentuu juuri siinä, kun lapsi on jatkuvasti vain vanhemman läheisyydessä ja oppii tietämään, että vanhempi on se ensisijainen tuki ja turva.

” Kun se lapsi on tullut esimerkiksi Suomeen, niin pitää siitä, pitää hirveen tarkkaan huoli, et esimerkiksi vieraat ei ottas lasta syliin ja tällä lailla, että se lapsi rakentas nimenomaan niihin vanhempiin, ettei liikaa oo sitä, et syli vaihtuis ja esimerkiksi oli mun äidille, hänen mummolleen hirveen vaikee sanoo, et et sä voi sitä nyt sylittää ja halitella, et vähän pitää niinku aikaa mennä.”

”Et siinä piti olla niinku äitinäkin ja isänä aika tiukka, et tavallaan ja selittää sitä, että tää on...et se aika tulee vielä, kun ne tulee syliin, mut se ei oo ihan vielä nyt.”

Osa vanhemmista taas ajatteli, ettei sillä ollut niin suurta merkitystä kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta. He ajattelivat lapsen oppivan tunnistamaan ja kiintymään omiin vanhempiinsa, vaikka viettäisivät aikaa myös muiden sylissä. Osa vanhemmista piti asiaa lapsikohtaisena. Jos lapsi oli kiinnostunut myös muista aikuisista ja oli valmis menemään kenen tahansa syliin, niin silloin vanhemmat kiinnittivät asiaan enemmän huomiota ja asettivat tiukat rajat toisten syliin menemisessä.

”Mä en edusta semmosta kauheen fanaattista kuitenkaan, et sitte niinku, se että toiset adoptiovanhemmat ei anna kenenkään lapsen koskee lapseen tai muuta et...mä jotenkin uskon sit kuitenkin, että et nopeesti se lapsi oppii jo hakumatalla niinku jo tavallaan jonkun verran, riippuu tietenkkin, et minkä ikäinen on, jo tunnistamaan sitä, että ketkä siitä enempi pitää huolta, et mä en nää, et se menee rikki, et jos mä annan sen jollekin muulle vähäks aikaa.”

5.4 Kiintymyssuhteen ilmeneminen lapsessa

Toiset vanhemmat huomasivat konkreettisia asioita lapsessa, jotka toivat esille, että kiintymyssuhde oli juuri sinä hetkenä muodostunut tai saanut alkusysäyksen. Toiset vanhemmat taas kokivat, että lapsen käytös oli ollut alusta asti samanoloista ja kiintyminen on tullut siinä ohessa. Varsinaista *”nyt se tapahtui”* (Haastattelu 2015) hetkeä ei ollut. Suurin osa vanhemmista kuitenkin oli sitä mieltä, että lapsesta oli havaittavissa selkeitä kiintymyksen merkkejä. Vanhemmasta tuli lapselle korvaamaton tuki ja turva.

Myös lapsen käytös, olemus, katsekontakti ja tunne-elämä olivat selkeästi muuttuneet ja lapsi osoitti vanhemmilleen luottamusta, hellyyttä ja rakkautta.

”Et ei oo niinku tullu mitään sellasta steppiä, et nyt se tapahtui tai nyt se on hoidettu tai ei me olla huomattu sillälaillla niinku semmosta varsinaista steppiä.”

”Mä en tiedä, mun täytyy sanoa, et mä en tiedä. Koska me kuviteltiin siinä heti alussa, et se(kiintymyssuhde) on jo olemassa, ei se varmaan ollu.”

5.4.1 Vanhemman korvaamaton läsnäolo ja luottamuksen osoitus

Vanhemmat huomasivat lapsesta kiintymyksen merkkejä eri tavalla ja eri tilanteissa. Useassa perheessä lapset halusivat olla vanhemman lähellä, sekä hakivat turvaa ja lohtua vanhemmistaan. Joissakin tilanteissa vanhemmat huomasivat selkeitä pelon ja ahdistuksen merkkejä lapsessa, jos vanhempi poistui hetkeksi hänen luotaan. Toiset lapset taas hakeutuivat selkeästi vanhemman viereen ja läheisyyteen, tavalla jota eivät olleet aikaisemmin tehneet. Lapset osoittivat luottamusta vanhempaansa.

”Mä muistan semmosenkin yksityiskohdan tuolta Pekingin lentokentältä, kun me oltiin tulossa takaisin Suomeen ja mä lähin siitä sit vessaan menemään ja siit oli tosi pitkä matka sinne missä oli veskit ja mä jätin sit hänet isälleen siihen niin syliin ja mä kuulin koko matkan, kun mä kävelin sinne veskiin, kun hän huuti ja mä tulin takasin, niin se sama huuto jatku ja kun mä menin, se loppu seinään”

”No kyl se mun mielestä oli sitä niinku just, että hän haki sitä turvaa ja läheisyyttä ja siitä just sitte, että, et kun siitä poistu niinku hänen luotaan, niin

näki et meni vähän silleen, et mitä nyt tapahtu, et mihin se hävis, semmoseen paniikkiin. Ja hän on ollu ihan pienestä just, et hän on aina näyttänyt, että haluaa syliin, ota syliin. Mun mielestä se on ollu sellanen osoitus, että hän on luonu sen kiintymyssuhteen ja rakentanu sitä.”

”Just se, mun mielestä, konkreettinen oli se, et silloin kun se osoitti sen, et se haluaa tulla sinne meidän sänkyyn nukkumaan. Se halus pois sieltä pinnasängystä.”

”Ku ovikello soi, niin hän välittömästi tuli meidän syliin.”

”Mitä monesti adoptiolapsista sanotaan, nehän lähtee sit kenen tahansa aikuisen matkaan, esimerkiksi hänkin lähestyy ketä vaan, se puhuu kaupassakin edelleen kaikille kaikki meidän asiat ja näin, mut ei se kyl lähtis, kyl se sit kuitenkin on niinku, että äiti tai isä ja et sen pitää kuitenkin olla siinä kyljessä mukana.”

”Mun poissaolo esimerkiksi illalla on hänelle vaikeeta.”

”No varmaan siitä just, että kun tulee...satuttaa ittensä tai niinku lapsi, niin hakeutuu vanhemman seuraan. ”

5.4.2 Vapautuneisuus, tunteiden ilmaisu ja katsekontakti

Kiintymyssuhteen muodostumisen lapsessa pystyi vanhempien mukaan huomaamaan myös siitä, että lapsi haki katsekontaktia eri tavalla kuin alkuvaiheissa. Kun vanhemmat ovat katsooneet valokuvia esimerkiksi lapsen luovutustilanteesta, he ovat huomanneet, että lapsen katse on hämmentynyt ja ilmeet pidättyväisiä. Kiintymyssuhteen muodostuessa lapsen katse ja ilmeet ovat muuttuneet rennommiksi ja iloisimmiksi. Myös lapsen tunne-elämässä on tapahtunut muutosta ja lapsi on alkanut ilmaisemaan tunteitaan, sekä käyttäytymään vapautuneesti. Vanhemmat olivat huomanneet, että kun lapsi oli alkanut tekemään asioita eri tavalla, eikä vain toistanut sitä, mitä he olivat yhdessä tehneet, niin siitä pystyi myös huomaamaan kiintymyssuhteen muodostumista. Lapsi oli uskaltanut ideoida itse ja toteuttaa sen idean vapaasti.

”Semmonen, että ottaa katsekontaktia, nää pienet ja siis kyl sen aistii jotenkin sen, et lapsi tuntee ittensä turvalliseks niinku mun seurassa.”

”No ihan ensimmäiseksi on varmaan se, että tulee semmonen oikea katsekontakti, siis semmonen, että lapsi uskaltaa niinku katsoa ja hymyillä. Kun tulee se ensimmäinen kunnon, reilu ”katson sinua suoraan silmiin” ja semmonen valtava hymy, niin se tietysti. Sit varmaan semmonen tietynlainen, et lapsella alkaa tulla semmosia omia juttuja. Meidän lapsemme oli aika semmonen humoristinen jo heti alusta, et jos hän niinku uskals laittaa jonkun muovimukin mieheni nenään tai jonkun siis semmosen jonkun hassun semmosen jutun, et on vapaa.”

”Mut toikin on ehkä siihen kiintymykseen liittyvä semmonen, et uskaltaa luottaa siihen, et noi ei häippäse tosta, jos mä vedän nää raivarit tässä.”

Lapset osoittavat kiintymystään vanhempaansa monella eri tavalla. Osassa lapsista kiintymys ilmeni myös selkeinä fyysisinä reaktioina. Vanhemmat huomasivat lapsissaan konkreettisia kiintymyksen merkkejä, kuten esimerkiksi lapsi alkoi taas syödä hyvin alkujännityksen jälkeen, lapsi osoitti mustasukkaisuutta sekä lapsi aloitti yökastelun kuivana olon jälkeen ja sitten lopetti sen. Nämä kaikki olivat asioita, jotka vanhemmat yhdistivät kiintymyssuhteeseen, pohtiessaan sen ilmenemistä lapsessa.

”Ja sit pojallamme oli yks semmonen tosi konkreettinen, hän lopetti syömisensä...Sitten me ei oikeestaan saatu alas ku vähän jotain pannukakkua, pizzan reunaa, et meni niinku muutama viikko silleen, et oltiin vähän huolissaan. Jotain puuroa varmaan aamuisin söi ja maitoa olis juonu vaikka kuinka, et en tiää oliko siinä jotenki se imu tai joku semmonen tuttu siinä, mut et sitten, sit jotenki kun hän rupes syömään, niin se oli semmonen, semmonen olo kanssa, siitä että no nyt on jotenki.”

”Mut tota et, sittehän hän niinku tosi voimakkaasti kiintyi niinku minuun, et hän oli aina niinku lähellä ja sit hän oli hirveen tämmönen niinku, se ei halunnut, et kukaan muu lapsi tulee lähelle mua. Meillä oli paljon sellasia tilanteita, et me leikittiin paljon ja oltiin muiden perheiden kanssa, et jos vaikka naapurin lapsi tuli lähellekään, niin se saatto tulla ja ihan tönästäkkin pois.”

”Pojamme kohdalle, siihen kiintymyssuhde asiaan, niin hänellä oli esimerkiksi yökastelua. Hän oli täysin kuiva, ennen kun lähti päiväkotiin, sit kun lähti päiväkotiin alko taas yökastelut. Sitten ku ne loppu tavallaan sillee, se oli yks semmonen hyvin konkreettinen, et hänellä oli selkeesti traumaperäinen, siihen yökasteluun liittyvä juttu.”

5.5 Kiintymyssuhteen ilmeneminen vanhemmassa

Kiintymyssuhde ilmeni vanhemmissa osittain samalla tavalla ja osittain erilaisena. Usealla vanhemmalla nousi esiin vahvoja rakkaudellisia tunteita, suojeleuvaistoja ja ajatuksia siitä, että he kyllä tiesivät, mikä lapselleen on parasta, vaikka eivät olleet lasta vielä kotiin saaneetkaan. Monelle vanhemmalle nousi esiin myös pelkoja siitä, että lapselle sattuu vielä jostain ennen kuin he ovat hakeneet hänet. Toisilla vanhemmilla kiintymyssuhteen muodostuminen ilmeni taas siinä, että he alkoivat nauttia enemmän arjesta lapsen kanssa. Suurin osa vanhemmista koki kiintymystä lapseen heti lapsitiedon ja kuvan saadessaan, mutta joillakin kiintyminen vei aikaa. Tapahtui kiintyminen heti, tai vei se sitten vähän aikaa, niin kaikki vanhemmat kokivat rakkaudellisia ja äidillisiä tunteita lasta kohtaan, sekä kokivat yhteenkuuluvuutta lapsen kanssa.

”Itellä varmaan se, et alko niinku ehkä enempi nauttimaan siitä tietyllä tavalla.”

”Se ei tuu ihan sipsalabim.”

5.5.1 Välittömät rakkaudelliset ja äidilliset tunteet

Osalla vanhemmista nousi esiin välittömästi rakkaudellisia tunteita lastaan kohtaan, kun he näkivät kuvan lapsesta. Äidillisiä tunteita ei tarvinnut sen enempää herätellä vaan ne nousivat esiin itsestään. Osalla taas äitinä olemista piti harjoitella ja se vei hiukan aikaa.

”Me oltiin molemmat niin myytyjä jo samalla silmäyksellä, kun me hänet nähtiin, et ei siinä nyt sitte tarvinnu mitään ihmetellä, et pystyykö häntä nyt rakastamaan.”

”Mä oon niinku kiintyny niihin lapsiin jo aika vahvasti itse asiassa sillon, kun mä oon nähny lasten kuvat. Kun sä saat ne lapsitiedot ja sen valokuvan, niin esimerkiksi tän meidän pojan kohdalla, joka papereitten perusteella vaikutti aika sairaalta, et oli luokiteltu erityistarpeiseksi lapseksi, ei mua niinku kiinnostanu se yhtään. Et kun menee juttelemaan lääkärille näitten papereitten kanssa, niin tota tavallaan ihan sama siinä vaiheessa mitä se lääkäri sanoo, koska se lapsi on jo mun. Et kyl ne lapset on ollu mulle mun lapsia siitä hetkestä lähtien että...”

”No kyl mulle tuli niinku itse asiassa jo ennen kun hän oli tullu meille, sillon kun tuli ne ensimmäiset valokuvat, niin tuli semmonen tunne, et niinku täs on

mun tytär ja se on niinku kaikki kaikessa. Ja tota tuli semmonen, muistan kun meillä oli semmonen pari kuukautta aikaa siitä kun me saatiin hänestä tieto, ennen kun me lähettiin hakemaan häntä, niin mulla oli koko ajan semmonen hirvee pelko, et jos hänelle sattuu jotain niinku siellä Kiinassa, et niinku, et vaan, että on äkkiä saatava pois sieltä, tavallaan niinku siihen turvaan.”

”Siinä vaiheessa kun sai kuvan, niin sekin tuli tosi voimakkaasti, se jotenki konkretisoitu, et tään on meidän lapsi. Et samaan aikaan ystäväperhe sai lapsitiedon ja lähetti kuvan, et oli semmonen et ei se ollu, niinku heti ties...et se oli jotenki niinku semmonen, et tää on oikeesti, että tää kuuluukin meille, et se tuli niin voimakkaasti siihen ja niin meille tosissaan molempien kohdalla kävi, silleen niinku tosi voimakkaasti se niinku mulle itelleni ja sitten miehelläni ehkä tietysti jonkun verran meni enemmän aikaa.”

”En tiää, jotenkin mulle vaan tuli tosi voimakkaat ne tunteet, jotenki semmoiset äidilliset tunteet kyllä niinku, yllättävän nopeesti joo. Et se oli ihana.”

Osa vanhemmista kertoi kokeneensa äidiksi tulemisen niin voimakkaana, että se ei rajoittunut ainoastaan tunteisiin, vaan koko elimistö reagoi uuteen tilanteeseen voimakkaasti. Yksi äideistä kertoi kokeneensa konkreettisia fyysisiä muutoksia elimistössään. Äidiksi tuleminen koettiin erittäin kokonaisvaltaisesti.

”Mut sit ku tuli äidiksi, se hormoonisysteemi, se sekotti niinku taaskin kropan ihan täysin, niinku, että ne on niinku niin voimakkaita...mut, että se niinku se on niin kokonaisvaltanen, kokonaisvaltanen juttu.”

5.5.2 Yhteenkuuluvuuden tunne

Vanhemmista enemmistö koki, että lapsi oli heidän omansa heti kun olivat nähneet kuvan lapsesta. Oman lapsen kuvat näkeminen johti tunteeseen, että lapsi oli rakas ja tärkeä, juuri sellaisena kuin oli. Vanhempien tunteet lasta kohtaan olivat niin voimakkaita, ettei mikään asia olisi niin suuri, että he olisivat voineet ajatella luopuvansa lapsestaan. Kun vanhemmat vihdoinkin saivat lapsen ensimmäistä kertaa syliin, oli onnellisuuden tunne suuri. Osalla vanhemmista nousi esiin myös vahvoja suojeluvaistoja ja ”tiikeriemon” (Haastattelu 2015). tunteita. Ensikohtaamishetket olivat lapsen näkökulmasta vaihtelevia, mutta suurin osa vanhemmista koki rakkautta ensi silmäyksellä. Rakkaus lasta kohtaan kumpusi sydämestä niin voimakkaasti, että he kokivat olevansa vanhempia välittömästi. Vaikka osalla kiintyminen lapseen vei vähän enemmän aikaa, yhteenkuuluvuuden tunne lapseen alkoi kuitenkin syntyä.

”No ensimmäisen lapsemme kohdalla ne olis siis niinku tosi voimakkaita, siis semmonen niinku tiikeriemon, ehkä se voimakkain, että tota niin niin, et sit kun me ei sitte saatukaan häntä mukaan, kun torstaina nähtiin ekan kerran, perjantaina kun meille alustavasti sanottiin että saadaan...oli niin semmonen jotenkin semmonen niinku että, kyllä mä tiedän mitä mun pojalle...niinku semmonen tosi tosi voimakas...”

”Mun on hirveen vaikee käsittää sellasta tai jotenki tai mä en edes osaa vastata semmoseen kysymykseen kun joku kysyy, et miten sä voit rakastaa vierasta lasta, koska mulla ei ole yhtään vierasta lasta, et mulla on ihan oma lapsi.”

”Mä oon välilläkin ite niinku et ainiin, et hän on adoptio, niin mä oon aina et ainiin niinhän se onkin...et se on menny niin normaalisti se elämä...”

”Mut se on niin ihmeellinen. Se on nyt vieläkin, mä usein katon vaan sitä, et ei oo totta, et voi olla...Hän on hurmaava, joo.”

”Mut se vaan tuli sieltä ja toki tietenkin meillä oli...kyllähän se siinä, sit kun ennen kun lähettiin häntä hakemaan, kun valmistauduttiin, laitettiin hänelle huonetta ja muuta, se niinku jotenkin siinä se, se vaa kehitty koko ajan, niinku voimakkaammin ja sitten kun sain hänet, tuli semmonen tunne, että näinhän sen on pitäny aina mennäkin.”

”Jotenkin se kokonaisvaltanen tunne, tunne jotenkin vaan semmonen, se on vaan niin, että sitä...et itse just kun se oma kiintymyssuhde siihen lapseen on syttynyt niin nopeasti, niin se on, se on ollu jotenki semmosta ihmettä. Ja sitten ku itellä on ollu ne muutamat kerrat, kun on ollu se et äiti ei oo kelvannu, et miten pahalta se on tuntunu silloin.”

”Joo, on kyllä ihanaa olla äiti, ei sille voi mitään. Vaikka välillä se on aika kaoottista, mutta ihanaa. Se on kans niinku siihen, et mistä tietää, että se kiintymyssuhde on, niin se et vaikka on tavallaan niin väsyny ja pakko päästää irti siitä tilanteesta, niin sit ku oot yksin, niin oot silti puolikas, kun ne ei oo, ne lapset siinä. Et se on hirveen suuri merkki siitä kiintymyssuhteen syntymisestä.”

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten kiintymyssuhde muodostuu adoptiovanhemman ja lapsen välillä. Tutkimuksessa haluttiin tuoda esiin vanhempien omakohtaisia kokemuksia, sekä ajatuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta. Tässä johtopäätösosiossa pyrin esittämään kokonaiskuvan tutkimuksen tuloksista, sekä nostamaan esille niitä asioita, jotka nousivat aineistosta selkeimmin esille. Yllättävää oli huomata, että suuri osa vanhempien kokemuksista ja ajatuksista, olivat hyvin samanlaisia. Tulokset saavuttivat saturaatiopisteen, jossa vastaukset olivat samankaltaisia ja uutta tietoa ei enää tullut. Esimerkiksi lapsen nukuttamisesta koskevista asioista, jokainen vanhempi oli sitä mieltä, että lasta ei tulisi jättää yksin nukkumaan, vaan hänen vierellään tulisi olla niin kauan kun hän nukahtaa. Myös sylissä pitämistä, kosketusta ja hellittelyä pidettiin erittäin tärkeänä. Lapsen kanssa oleminen ja aito läsnäolo muodostuivat keskeisiksi asioiksi kiintymyssuhteen muodostumisessa.

Kiintymyssuhteen muodostumiselle ei ole yhtä ainoa tapaa, mutta aineistosta pystyi huomaamaan, että suurimmaksi osaksi vanhemmilla nousi esiin samanlaisia kokemuksia ja ajatuksia kiintymyssuhteen muodostumisesta. Joissakin tilanteissa omakohtaiset kokemukset erosivat kuitenkin toisistaan melko paljon, vaikkakin aiheen teoriaan peilaten, vanhemmat olivat samaa mieltä asiasta teorian kanssa. Esimerkiksi osa vanhemmista kertoi, että lapsen taustalla ei ollut väliä kiintymyssuhteen muodostumisessa, mutta heidän mielestä joissakin tilanteissa lapsen tausta voi kuitenkin vaikuttaa paljonkin kiintymyssuhteen muodostumiseen. Heillä ei vain ollut omakohtaista kokemusta siitä. Vanhempien kokemuksia ja ajatuksia oli peilattavissa kiintymyssuhteeseen liittyvään kirjallisuuteen. Tutkimustulosten mukaan kiintymyssuhteen muodostumista edistäviksi asioiksi muodostuivat rakkaudelliset teot ja sanat, lapsen tausta, temperamentti sekä aikaisemmat kokemukset, tukiverkosto ja vertaistuki, sekä aika ja harjoitus.

Jokainen vanhempi toi esille miten tärkeänä he pitivät, että lapselle osoitetaan paljon rakkautta sanoin ja teoin. Aito läsnäolo sekä hellyyden osoittaminen, kuten sylissä pitäminen, silittely, katsekontakti ja juttelu nousivat tärkeiksi osaksi kiintymyssuhdetta. Lapsen onkin todettu tarvitsevan muutakin kuin mekaanista hoivaa selvitäkseen ja kasvaakseen kokonaisvaltaisesti hyvinvoivaksi. Mekaaninen hoiva ei riitä, vaan lapsen täytyy saada kokea, että hänen tunnetilansa huomataan ja siihen vastataan. On todettu, että lapsen tunnetilassa tapahtuu muutoksia, kun hän saa tuntea äidin lämmön, liikkeitä ja puheen. Lapsi tarvitsee vanhemman hellyyttä ja läheisyyttä kokeakseen itsensä rakastetuksi ja tärkeäksi, sekä luodakseen hyvän pohjan emotionaaliselle kehitykselleen. (Sinkkonen & Kalland 2001, 203). Katsekontaktin merkitystä ja tärkeyttä ei myöskään saa unohtaa. Varhaisessa vuorovaikutuksessa vanhempi ja lapsi oppivat tuntemaan toisensa katseen kautta. Äidin katse on vauvalle erittäin tärkeää, sillä lempeän katseen kautta vauva oppii tuntemaan olonsa hyväksi ja huolenpidon arvoiseksi. (Sinkkonen & Kalland 2001, 201.)

Tutkimuksessa ilmeni, että vanhempien mielestä myös rajojen asettaminen kuului rakkaudellisiin tekoihin. Lapsen rakastamiseen kuului myös selkeiden sääntöjen luominen ja niistä kiinni pitäminen. Vanhempien mielestä se ei aina ollut helppoa, sillä lapselle joka on jo kokenut elämässään paljon, haluaa antaa mahdollisimman helpon jatkon elämään. Tämä ei kuitenkaan ole lapsen parasta, sillä rajat ovat tarpeen lapsen kehitykselle ja ne osoittavat, että aikuinen huolehtii lapsen hyvinvoinnista. Vanhemmat toivat esiin sen, miten rajata toivat turvallisuuden tunnetta, lapsen turvattomuuteen, eivätkä vaikuttaneet negatiivisesti kiintymyssuhteen muodostumiseen, vaikka he sitä aluksi pelkäsivätkin.

Vanhemmat luovat sääntöjä ja rajoja, koska lapsella ei ole tarpeeksi tietoa ja itsehillintää tehdäksensä sitä itse. Rajojen asettaminen on välttämätöntä lapsille, joiden tausta on rikkinäinen tai he ovat olleet kauan lastenkodissa. Toiset lapset ovat uhkarohkeita ja toiset taas pädättyväisiä, rajat luovat tasapainoa näiden välille. Rajat ylläpitävät lapsen turvallisuuden tunnetta, opettavat hyviä tapoja ja pitävät kunnioituksen osoittamisen ja lapsen tarpeet tasapainossa. Jos lapselle ei aseteta rajoja, he eivät koe vanhempiaan turvalliseksi ja näin ollen kiintymyssuhteen muodostuminen saattaa vaurioitua. (Gray 2012, 54.)

Lapsilähtöisestä kiintymyksestä puhuttiin vähemmän adoptioon ja kiintymyssuhteeseen liittyvässä teoriassa, mutta vanhemmat toivat selkeästi esiin sen tärkeyden. Valtaosin keskitytään siihen, mitä vanhempi tekee tai voi tehdä kiintymyssuhteen muodostumisen eteen ja lapsen oma tapa rakentaa kiintymystä saattaa jäädä huomaamatta. Se vaatii vanhemmilta tarkkaa huomaavaisuutta, sekä herkkyyttä huomata, milloin lapsi haluaa osoittaa kiintymystä. Vanhemmat pohtivatkin sitä, miten he voivat antaa lapselle mahdollisuuden osoittaa kiintymystä haluamallaan tavalla. Lapsen omat tavat osoittaa kiintymystä saattoivat olla joskus outojakin, kuten esimerkiksi vanhemman nenän laittaminen omaan suuhun ja sen pitäminen siellä. Tällaiset tavat joilla lapsi pyrki rakentamaan kiintymyssuhdetta saattavat jäädä helposti huomaamatta, koska niitä ei osata tulkita kiintymyksen osoitukseksi, vaan pikemminkin ällöttäväksi tavaksi.

Kaikki adoptoidut lapset ovat kokeneet äidin menetyksen ja näin ollen kiintymyssuhde omaan vanhempaan on katkennut. Useimmat adoptiolapset eivät ole saaneet mahdollisuutta muodostaa uutta turvallista kiintymyssuhdetta yhteen ihmiseen, ennen kuin he saapuvat omaan adoptioperheeseen. Suurin osa lastenkodeista tulleista lapsista eivät ole voineet muodostaa läheistä, henkilökohtaista suhdetta hoivaajaansa. Heillä ei ole ollut mahdollisuutta istua saman henkilön sylissä ja oppia tuntemaan tämän kasvoniimet ja tunteet. Näin ollen he eivät ole saaneet vastareaktiota omiin ilmeisiinsä ja saaneet tuntea, että ovat ainutlaatuisia ja tuovat paljon iloa hoitajalle. (Sinkkonen & Kalland 2011, 220.)

Tutkimusaineistosta nousi esiin vanhempien jakautunut kokemus lapsen taustan vaikuttavuudesta kiintymyssuhteen muodostumiseen. Osa vanhemmista koki, että heidän tilanteessaan ei lapsen taustalla ollut merkitystä kiintymiseen, kun taas osa näki selkeitä eroja esimerkiksi peilattaessa omia lapsiaan toisiinsa. Lapsen varhaisilla kokemuksilla on kuitenkin todettu olevan suuria ja pitkäkestoisia vaikutuksia lapsen aivoihin, persoonallisuuteen, käyttäytymiseen, tunteisiin ja kehitykseen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 222). Vanhempien jakautuneita mielipiteitä asiasta pystyi tulkitsemaan sillä tavalla, että riippuu mistä suunnasta asiaa katsoo. Luultavammin lapsen taustalla on jonkinlaisia vaikutuksia kiintymyssuhteen muodostumisessa, jos ajattelee lapsen kiintymistä vanhempaan. Kun taas katsoo tilannetta vanhemman näkökulmasta tilanne voi olla toisenlainen. Kiintymyssuhteessa on kyse lapsen ja vanhemman välisestä tiiviistä suhteesta, joka voidaan jakaa kahteen eri prosessiin, lapsen kiinnittyminen vanhempansa ja vanhemman kiintymys lapseen. (Sinkkonen & Kalland 2001, 199). Tutkimusaineistosta kävi ilmi, että vanhempi pystyi kiintymään lapseen taustasta, terveydentilasta tai aikaisemmista kokemuksista huolimatta. Näin ollen lapsen taustalla ei ollut merkitystä vanhemman kiintymisessä lapseen.

” Mä oon niinku kiintyny niihin lapsiin jo aika vahvasti itse asias sa sillon, kun mä oon nähny lasten kuvat. Kun sä saat ne lapsitiedot ja sen valokuvan, niin esimerkiksi tän meidän pojan kohdalla, joka papereitten perusteella vaikutti aika sairaalta, et oli luokiteltu erityistarpeiseksi lapseks, ei mua niinku kiinnostanu se yhtään.”

Joskus kiintymyssuhteen muodostuminen vie aikaa ja vaati harjoitusta. Haastatteluista, sekä teoriasta on käynyt ilmi, että kiintyminen ei aina tapahdu heti, mutta se ei tarkoita sitä, että kiintymyssuhteesta muodostuisi erilainen, kuin jos kiintymys olisi tapahtunut välittömästi. Kiintymyssuhteen rakentuminen lapsen ja vanhemman välille voi viedä aikaa, koska lapsen emotionaalinen ikä saattaa olla nuorempi kuin todellinen ikä, silloin vanhemman on hyvä huomioida tilanne ja luoda kiintymyssuhdetta vahvistavaa toimintaa lapselle. (Gray 2012, 22). Tutkimuksessa enemmistö vanhemmista kuitenkin kertoi, kokeneensa vahvaa kiintymystä lapseen jo ennen kuin he olivat tavanneet tai viimeistään heti alku vaiheessa. Myös suurin osa lapsista osoitti kiintymystä ainakin toiseen vanhempansa, yleensä äitiin. Kiintyminen lapsessa näkyi esimerkiksi tarrautumisena vanhempaan, haluun olla paljon sylissä, ahdistuksena kun vanhempi poistui hetkeksi näkyvistä, luottamuksen osoituksena, sekä lapsen hymyssä ja olemuksessa.

Kiintymyssuhteen muodostuminen ei ole itsestään selvää ja sitä voi vaikeuttaa moni asia. Vanhemmat kokivat haastavaksi kiintymyssuhteen muodostumisen osalta lapsen persoonaan, temperamenttiin ja käytökseen liittyvät asiat, sekä vanhemmuuteen liittyvät haasteet. Aikai-

semmassa kappaleessa pohdittiin jo, millaisia vaikutuksia lapsen taustalla ja aikaisemmillä kokemuksilla vanhempien mielestä oli kiintymyssuhteen muodostumiseen. Nämä samat asiat ja myös lapsen ikä nousivat vanhempien kokemuksista, esiin kun kysymyksessä olivat asiat, jotka vaikeuttavat kiintymyssuhteen muodostumista. Tutkimuksesta saattoi huomata, että esiin nousivat asiat kuten lapsen tarvitsevuus ja vaikea käytös. Lapsilla, joilla on aukkoja kiintymyssuhteissa, eivät aina kykene säätelemään tunteitaan. Heidän on usein vaikea olla vain vähän vihainen, vähän surullinen, vähän turhautunut tai vähän innoissaan. Kun he kokevat epämiellyttävän tunteen, tunne valtaa heidät täysin. (Gray 2012, 48.) Tilanteissa, joissa lapsen ja vanhemman välille syntyy riitaa, vanhempien on vaikea nähdä lapsen hyviä puolia. (Sinkkonen & Kalland 2011, 223). Tästä johtuen vanhemmat saattavat tuntea itsensä voimattomaksi ymmärtää ja sietää lapsen käyttäytymistä. Jatkuva vaikea käytös tai suuri tarvitsevuus, saattavat uuvuttaa vanhemman niin, että myönteisiä tunteita on vaikea osoittaa lapselle, joka taas vaikuttaa kiintymyssuhteen muodostumiseen.

Vanhemmat toivat esiin myös kokemuksiaan siitä, miten oma jaksaminen, parisuhteen ongelmat ja liiallinen analysointi vaikeuttavat kiintymyssuhteen muodostumista. Kun vanhempi väsy arkeen lapsen kanssa ja omat voimavarat ovat vähissä, on vaikeampi olla sensitiivinen ja huomata lapsen käyttäytymisen takana olevat tarpeet. Myös herkkyys ja kyky osoittaa empatiaa saattaa heikentyä. Näin ollen lapsi jää vaille tarvitsemaansa tukea ja hellyyttä. Vanhemmat korostivat myös parisuhteen tärkeyttä. Kun parisuhde on kunnossa, on myös helpompi rakentaa tunneyhteyttä lapseen. Hyvän parisuhteen on todettu olevan avainosassa vanhemman ja lapsen välisessä optimaalisessa vuorovaikutuksessa, ja erityisesti isä tarvitsee puolisonsa tukea rakentaessaan tunnesuhdetta lapseen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 106). Jos parisuhde voi huonosti, on myös vaikeampi työstää uutta tilannetta yhdessä, sekä pohtia mahdollisia ratkaisukeinoja ongelmakohtiin. Vanhempien välinen suhde vaikuttaa myös kodin ilmapiiriin ja luo siitä joko turvallisen tai turvattoman. Vanhempien hyvän parisuhteen onkin sanottu olevan kuin turvasatama lapsen elämässä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 31.)

Aineistosta nousi esiin myös vanhempien kokemukset liiallisesta analysoinnista ja liian korkeiden tavoitteiden asettamisesta. Kiintymyssuhteen muodostamisessa korostetaan sensitiivisyyttä ja kykyä ymmärtää lapsen käytöksen takana olevat asiat. Sensitiivisyydellä tarkoitetaan vanhemman kykyä ja halua huomata lapsen viestejä ja vastata niihin oikealla tavalla, sekä kykyä ymmärtää lapsen erilaisia tunnetiloja. (Sinkkonen & Kalland 2011, 112). Vanhempia valmennetaan olemaan erityisen herkkiä, ymmärtäväisiä, joustavia ja valmiita ottamaan vastaan sekä käsittelemään kaikki lapsesta nousevat tunteet ja käyttäytymiset. Tämä johtaa siihen, että vanhemmat tuntevat itsenä riittämättömiksi tai kykenemättömäksi yrittäessään auttaa lasta toipumaan menneisyydestään. Paineet kasvavat niin suureksi, että lapsesta ei kykene nauttimaan, vaan tilanne muuttuu jatkuvaksi analysoinniksi ja itsensä arvioimiseksi.

Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsi muodostaa sisäisiä työskentelymalleja varhaisissa ihmissuhteissa, ja peilaa niitä pohtiessaan elämän peruskysymyksiä, kuten onko hän rakkauden arvoinen, voiko muihin luottaa ja keneen voi turvautua häden keskellä. Turvallisesti kiintynyt lapsi tietää, että häntä rakastetaan juuri sellaisena kuin hän on ja hän kykenee luottamaan vanhempien hyvyyteen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 111.) Nämä lapsen kokemat asiat ovat hyvin tärkeitä lapsen elämässä, siksi vanhemmat pitivät kiintymyssuhteen muodostumista erittäin tärkeänä. Tutkimustuloksista päätellen voitiin todeta, että osa vanhemmista teki tietoisesti asioita, jotka heidän mielestään voisivat rakentaa kiintymyssuhdetta. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi kantorepussa kantaminen tai lapsen antaminen vieraan syliin vasta pidemmän ajan kuluttua. Osa vanhemmista sanoi kokevansa, ettei kiintymyssuhteen rakentamisen tekniikoita tarvinnut erikseen luoda, vaan kiintymyssuhde alkoi rakentua automaattisesti, omista rakkautellisista ja äidillisistä tunteista käsin. Kaikki vanhemmat olivat kuitenkin sitä mieltä, että yhteinen oleminen, tekeminen ja leikkiminen lapsen kanssa olivat hyvin tärkeitä. Läheisyyttä, kosketusta ja aitoa läsnäoloa korostettiin kiintymyssuhteen rakentumisen tukipilareina. Kun lapsen kanssa vietti paljon aikaa, oppi paremmin tuntemaan lastaan ja sitä kautta rakentamaan kiintymyssuhdetta häneen. Vanhemmat toivat myös esille, miten ihan pienet asiat, kuten lauleskelu, loruttelu, esineiden tutkiminen tai iltasadun lukeminen riittivät, aina ei tarvinnut tehdä jotain suurta tai ihmeellistä.

Tutkimustulosten perusteella yhtenä avaintekijänä kiintymyssuhteen rakentamisessa oli lapsen nukkuttaminen. Kaikki vanhemmat olivat samaa mieltä siitä, että lasta ei tulisi jättää yksin nukkumaan, vaan että hänen vierellään tulisi olla kunnes lapsi nukahtaa. Tämä oli erityisesti esiin nouseva tutkimustulos, sillä siitä kaikilla vanhemmilla oli täysin samoja kokemuksia ja näkemyksiä. Adoptiovanhemmat ovat tässä osin erittäin sensitiivejä ja kykeneviä asettumaan lapsen asemaan. Heillä on kyky nähdä ja toimia vastoin valtavirtaa, jossa lapselle aletaan mahdollisimman pian opettaa yksin nukkumista ja nukahtamista. He luottavat niin vahvasti omiin äidinvaistoihinsa, että sivuuttavat kulttuurista lähtöisin olevia tavoitteita ja normeja ja toimivat päinvastaisesti, mitä opetetaan. Toisaalta voisi myös pohtia, onko kaikilla Suomen adoptiovanhemmilla sama ajatus? Voisiko tämä olla neuvonnoissa tai muissa opittua ja adoptiopiireissä normia? Onko tämä jokin kulttuurinen tarina, joka poikkeaa selkeästi biologisten lasten kanssa toimiessa? Vai nousevatko ajatukset nukkuttamisesta jostain syvemmältä, äidin vaistoista tai tunteista?

Kiintymyssuhteen ilmeneminen lapsessa jakautui vanhempien kokemusten mukaan kahteen eri näkemykseen. Suurin osa vanhemmista kertoi havainneensa selkeitä kiintymyksen merkkejä lapsesta ja pystyvänsä nostamaan esiin tilanteita, joissa kiintymyssuhde muodostui. Esimerkiksi yksi vanhemmista kertoi, kuinka lapsi ensimmäistä kertaa uskaltanut istumaan yksin lattialla, eikä vain ja ainoastaan vanhemman sylissä. Tämä oli vanhemman mielestä selkeä, luottamuksen ja kiintymyksen osoitus. Lapsi luotti siihen, ettei vanhempi lähde minnekään,

vaikka hän istuisi lattialla yksin. Luottamus vanhemman läsnäoloon, pysyvyyteen ja turvallisuuteen oli syntynyt. Tämän tilanteen voi myös tulkita siten, että lapsi oli heti niin kiintynyt vanhempansa, ettei halunnut poistua tämän sylistä, siinä pelossa, että vanhempi jättäisi hänet. Toinen esimerkki selkeästä kiintymyksestä oli vanhemman kertomus siitä, miten lapsi osoitti mustasukkaisuutta, kun toinen lapsi lähestyi hänen vanhempansa. Lapsi saattoi jopa tönäistä toisen lapsen äitinsä luota pois. Toiset vanhemmat taas eivät osanneet mainita mitään tiettyä hetkeä, jolloin olisivat huomanneet, että kiintymyssuhde on nyt syntynyt. He kokivat kuitenkin, että lapsi osoitti heille kiintymystä. Kiintymyksen merkkejä olivat esimerkiksi hellyyden osoitukset, lohdun hakeminen, hymy, katsekontakti, syliin kaipaaminen, läheisyyden kaipuu, vapautuneisuus sekä tunteiden ilmaisu. Kiintymyssuhteesta puhuttaessa sanotaankin, että lapsella on monta tapaa osoittaa kiintymystä ja vanhemman läsnäolon kaipuuta. Lapsella on sisäänrakennettu tarve kiinnittyä vanhempansa ja olla jatkuvassa psyykkisessä ja fyysisessä yhteydessä tämän kanssa. Pieni vauva pyrkii pitämään yhteyttä vanhempansa, katsekontaktilla, hymyllä, imemisellä, itkemisellä, ääntelyllä, jökeltelulla, seuraamisella, tarrautumisella ja syliin pyrkimisellä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 30.)

Rakkautelliset ja äidilliset tunteet nousivat esiin suurimmalle osalle vanhemmista välittömästi. Osa vanhemmista kertoi adoptioprosessin olleen pitkä ja raskas, äidiksi tulemistä oli odotettu niin kauan, että kun tieto lapsesta vihdoinkin tuli, nousivat äidilliset tunteet heti pintaan.

Adoptiovanhemmat odottavat lastaan usein niin innostuneesti, että erilaista alkua kiintymyssuhteen luomiselle ei ole vaikea kompensoida. Useimmat adoptiovanhemmat harjoittavat huomaamattaan jonkinasteista kiintymysvanhemmuutta lapsen saatuaan, koska he haluavat heti oppia tuntemaan lapsensa fyysiset piirteet, luonteen ja tunneilmaston. (Sears & Sears 2001, 162.) Tutkimustuloksista nousi esiin, miten vahvoja äidilliset tunteet voivat olla, vaikka lasta ei ole vielä tavannutkaan. Vanhemmat olivat mielessään ja sydämissään käyneet niin usein läpi sitä hetkeä, kun he saavat vihdoinkin oman lapsen, että tunsivat välittömästi rakkautta omaa lastaan kohtaan, kun tieto hänestä tuli.

Kaikilla vanhemmilla eivät kuitenkaan äidilliset tunteet nousseet heti pintaan. Lapsen totuttelu ja kiintyminen veivät aikaa ja harjoitusta. Turvalliset kiintymyssuhteet muodostuvat yleisesti ottaen ensimmäisen vuoden aikana, kun vanhemmat vastaavat toistuvasti lapsen tarpeisiin. (Gray 2012, 19). Äidiksi tuleminen ei tuntunut heti luontevalta ja vaati totuttelua. Tutkimustuloksista päätellen tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että vanhemmat eivät ajan kanssa, kiintyneet vahvasti lapseen. Kiintyminen vei vain enemmän aikaa. Vaikka kiintyminen ei tapahtunut hetkessä, vanhemmat kuitenkin kokivat yhteenkuuluvuutta lapsen kanssa. Lapsi oli heti oma, vaikka tunteet lämpenivät hitaasti.

Tässä tutkimuksessa oli havaittavissa, että kiintymyssuhde oli muodostunut adoptiovanhempien ja lasten välille. Vanhempien kertomien kokemusten perusteella lapsista pystyi huomaamaan kiintymyksen merkkejä, sekä he itse kokivat kiintymystä lapseen. Vanhemmat pystyivät kertomaan konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kiintymyssuhde oli alkanut muodostua. Tutkimustulokset osoittivat myös, että kiintymyssuhteen muodostumiseen oli erilaisia polkuja. Tutkimuksen avulla pystyttiin vastaamaan kaikkiin tutkimuskysymyksiin, sekä havaitsemaan asioita jotka olivat kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta merkittäviä. Kiintymyssuhde ei aina rakennu vahvaksi adoptiovanhemman ja lapsen välillä, mutta tässä tutkimuksessa vanhempien omakohtaiset kokemukset osoittivat, että kiintymyssuhde voi muodostua turvallisesti. Vanhempien puheesta huokui myös ilo siitä, että kiintymyssuhde oli päässyt muodostumaan ja he saivat kokea äitiyden ihmeen. Vanhemmat eivät pitäneet itsestäänselvyytenä äitiyttään, vaan sitä arvostettiin ja vaalittiin. Lasta pidettiin lahjana, jonka eteen oli valmis antamaan kaikkensa. Alla oleva Claire Shortin runo kuvastaa monien vanhempien tunteita hyvin.

Et liha minun lihastani,
et luu minun luustani,
mutta kiinteästi osa minua.

Muista tämä elämäsi jokaisena hetkenä:

jos et kasvanutkaan sydämeni alla,
kasvoit sydämässäni.

-Claire Short

Tutkimustuloksia analysoidessa pystyi huomaamaan, että sillä miten lapsi saapuu perheeseen, ei loppujen lopuksi ole mitään merkitystä. Äidilliset ja rakkaudelliset tunteet ovat yhtä vahvoja, kuin mitä ne parhaimmillaan ovat biologisten lasten vanhemmilla. Synnytys ei tee sinusta automaattisesti rakastavaa ja hyvää äitiä, vaan äitiys kumpuaa jostain paljon syvemmältä. Äitiys on tunne, että rakastaa lastaan niin paljon, ettei sitä voi sanoittaa. Lapsen asettaa itsensä edelle, hänen eteen on valmis tekemään kaikkensa.

Jotta lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi olisi turvattu ja hän saisi hyvät lähtökohdat elämälleen, tarvitsee hän ympärilleen ihmisen, joka on läsnä, rakastaa, auttaa ja johon voi turvallisesti kiintyä. Kiintymyssuhteen muodostuminen on erittäin tärkeää lapsen kehityksen kannalta, mutta se on myös erittäin tärkeää vanhemmille. Kiintymyssuhteen muodostuminen edistää tunneyhteyttä ja vuorovaikutusta lapsen kanssa. (Gray 2012, 16.) Tulevana sosiaalialan ammattilaisen ja lastentarhanopettajana kiintymyssuhteeseen liittyvät asiat ovat erittäin tärkeitä, sillä työkuvaan kuuluu usein vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukeminen. Tutkimukset ovat tuoneet esille, miten tärkeä kiintymyssuhteen muodostuminen on lapsen kehityksen eri osa-alueiden kannalta, joten koen, että tulevana alan ammattilaisena minun tulisi tietää kiintymyssuhteesta ja sen vaikutuksista, jotta osaisin parhaiten tukea vanhemman ja lap-

sen välistä suhdetta. Myös perhetyön näkökulmasta tämä asia on erittäin tärkeä. Perhetyötä tehdessä liikutaan juuri vanhemman ja lapsen välisen suhteen ympärillä ja pyritään tukemaan ja parantamaan tätä suhdetta. Asiantuntijuus kiintymyssuhteeseen liittyvissä asioissa voisi parantaa perheiden parissa tehtävää työtä ja ennaltaehkäistä mahdollisia ongelmia lapsen ja vanhemman välillä.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä opin paljon kiintymyssuhteesta ja siitä, miten tärkeää olisi tuoda kiintymyssuhteen merkittävyyttä enemmän esille perheiden keskele, joissa on biologisia lapsia. Kiintymyssuhteesta puhutaan paljon ja sitä käsitellään laajasti adoptioprosessin yhteydessä. Vanhemmille järjestetään neuvontoja ja valmennuksia, jotka sisältävät tietoa kiintymyssuhteesta ja sen merkityksestä. Biologista lasta odottavia vanhempia ei valmenneta juuriin ja kiintymyssuhteen muodostumiseen liittyvät asiat voivat jäädä käsittelemättä. Lasten kanssa tehtävää työtä ajatellen tämä on suuri vaje, sillä kiintymyssuhteen merkityksen tiedostaminen ennaltaehkäisi lapsen kehitykseen liittyviä haasteita sekä auttaisi varmistamaan, että lapsi saa hyvän kasvualustan elämälleen.

Lähteet

Adoptiolaki. 2012. Viitattu 10.5.2016

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022>

Adoptioplus. 2016. Viitattu 15.4.2016

<http://www.adoptioplus.fi/>

Gray, D. 2002. Attaching in adoption. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers

Barcons, N. 2012. Child and family social work. Attachment and adaptive skills in children of international adoption. Viitattu 22.1.2016.

<http://web.b.ebscohost.com/nelli.laurea.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=8e3cbc56-a224-460b-bc60-00a3be4f4113%40sessionmgr114&vid=3&hid=109>

Becker-Weidman, A., Shell, D. 2008. Auta lasta kiintymään. Tampere: Esa Print Oy

Eskola, J., Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino

Fonagy, P. 2004. Attachment theory and psychoanalysis. Lontoo: H. Karnac Books Ltd

Hughes, D. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Tampere: PT-kustannus

Interpedia. 2016. Adoptioprosessi. Viitattu 2.3.2016.

<https://interpedia.fi/kansainvalinen-adoptio/adoptio/adoptioprosessi/>

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä

Lastensuojelun keskusliitto. 2013. Adoptio - lapsen etu? Jyväskylä: Kopijyvä Oy

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy

Niemelä, P., Siltala, P., Tamminen, T. 2003. Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy

Rauhala, P., Virokannas, E. 2011. Sosiaalityön arvot ja etiikka. Helsinki: PS-Kustannus

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy

Salo, S., Tuomi, K. 2008. Hoivaa ja leiki. Vauvan ja vanhemman vuorovaikutus. Helsinki: Psykologien kustannus Oy

Sears, W., Sears, M. 2001. Kiintymysvanhemmuuden kirja. Helsinki: Hakapaino Oy

Silven, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Minerva kustannus Oy

Sinkkonen, J., Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki : WSOYpro

Sinkkonen, J., Kalland, M. 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy

Sinkkonen, J., Korhonen L. 2015. Pulassa lapsen kanssa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Sinkkonen, J., Tervonen-Arnkil K. 2015. Lapsi uusissa oloissa. Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPA

Annan Laurea amk opiskelijalle Nanna-Maria Paajaselle tutkimusluvan hänen tutkimussuunnitelmassaan esitetyn opinnäytetyön tekemiseen seuraavin ehdoin:

Haastateltavien yhteystiedot ja haastattelujen yhteydessä saadut henkilötiedot ovat luottamuksellisia, ja aineistoa käsitellään siten, että henkilöt eivät ole tunnistettavissa raportista. Aineisto on hävitettävä opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Opinnäytetyössä saa mainita yritykseni (Tmi Adoptioplus) nimen.

Vantaalla 2.10.2015

Seija Poikonen

Tmi Adoptioplus

Liite 2: Suostumuslomake

Suostumuslomake

Sosionomikoulutukseen sisältyvä opinnäytetyöni käsittelee kiintymyssuhteen muodostumista adoptiovanhemman ja lapsen välillä. Teen opinnäytetyöni salassapitovelvollisuutta noudattaen, eikä valmiista opinnäytetyöstä voida tunnistaa haastateltujen identiteettiä.

Haastattelijan allekirjoitus

Nanna-Maria Paajanen

Lupaudun haastateltavaksi kiintymyssuhdetta käsiteltävään opinnäytetyön tutkimukseen. Haastattelun sisältöä saa käyttää opinnäytetyössä anonyymiteetin nojalla. Haastattelutilanteessa saa käyttää nauhuria.

Haastateltavan nimi _____

Allekirjoitus _____

Aika- ja paikka __/__/2015 _____

Liite 3: Haastattelurunko

Haastattelun teemarunko

Numeroilla merkityt ovat varsinaiset teemakysymykset, ranskalaisilla viivoilla on mahdollisesti tarvittavat ja tilanteen mukaan käytettävät "apukysymykset".

1. Voisitko kertoa lapsen tarinan ja sen miten hän saapui teille?

- Minkä ikäinen lapsi oli kun hän saapui teille? Minkä ikäinen hän on nyt?

2. Onko kiintymyssuhde tuttu käsite? Miten tuttu?

- Mistä se on tullut tutuksi?

3. Kokemuksiesi mukaan, minkälaiset asiat voivat edistää kiintymyssuhteen muodostumista? -

- Minkälaiset asiat vaikuttavat kiintymyssuhteen muodostumiseen?

- Vaikuttaako mielestäsi lapsen tausta kiintymyssuhteen muodostumiseen? Miten? Vaikuttaako mielestäsi oma taustasi kiintymyssuhteen muodostumiseen? Miten?

4. Kokemuksiesi mukaan, minkälaiset asiat voivat vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista?

- Vaikuttaako mielestäsi lapsen tausta kiintymyssuhteen muodostumiseen? Miten?

- Vaikuttaako mielestäsi oma taustasi kiintymyssuhteen muodostumiseen? Miten?

5. Miten olet pyrkinyt rakentamaan kiintymyssuhdetta?

- Mitä asioita voi tehdä tukeakseen kiintymyssuhteen muodostumista ja kehittymistä?

- Teitkö tietoisesti asioita, jotka voivat edesauttaa kiintymyssuhteen muodostumista?

- Miten ylläpidät kiintymyssuhdetta?

6. Miten kiintymyssuhde näkyy ja ilmenee?

- Mistä voi huomata, että kiintymyssuhde alkaa muodostua?

- Minkälaisia kiintymyksen merkkejä huomasit lapsesta?

- Minkälaisia kiintymyksen merkkejä huomasit itsestäsi?

- Miltä tuntui kun huomasit kiintyneesi lapseen? Mitä se merkitsee sinulle?

7. Ovatko ne alan ammattilaiset, kenen kanssa asioit, mielestäsi riittävän hyvin perehtyneitä kiintymyssuhdeteoriaan?